

Bruselj, 21. marec 2022
(OR. en)

7371/22

COPS 130	PROCIV 36
POLMIL 72	ESPACE 27
EUMC 95	POLMAR 26
CSDP/PSDC 155	MARE 24
CFSP/PESC 394	COMAR 23
CIVCOM 50	COMPET 165
RELEX 373	IND 77
JAI 371	RECH 144
HYBRID 27	COTER 79
DISINFO 24	POLGEN 41
CYBER 87	CSC 111

IZID POSVETOVANJA

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	delegacije
Zadeva:	Strateški kompas za varnost in obrambo – Za Evropsko unijo, ki varuje svoje državljane in državljanke, vrednote in interese ter prispeva k mednarodnemu miru in varnosti

V prilogi vam pošiljamo dokument „Strateški kompas za varnost in obrambo – Za Evropsko unijo, ki varuje svoje državljane in državljanke, vrednote in interese ter prispeva k mednarodnemu miru in varnosti“, ki ga je Svet odobril na seji 21. marca 2022.

Strateški kompas za varnost in obrambo

Za Evropsko unijo, ki varuje svoje državljane in državljanke, vrednote in interese ter prispeva k mednarodnemu miru in varnosti

POVZETEK

Neupravičena in neizzvana agresija Rusije proti Ukrajini je v Evropo spet pripeljala vojno, zaradi katere poleg velikih geopolitičnih sprememb še težje uveljavljamo našo vizijo in ščitimo naše interese. Živimo v času strateške konkurence in kompleksnih varnostnih groženj. V našem sosodstvu in tudi drugje je vse več konfliktov, kopičenja vojaških sil in agresij ter virov nestabilnosti, ki povzročajo hudo humanitarno stisko in razseljevanje ljudi. Hibridne grožnje so vse pogostejše, škoda, ki jo povzročijo, pa vse večja. Medsebojna odvisnost je vedno bolj konfliktna, mehka moč pa se uporablja kot orožje: tudi cepiva, podatki in tehnološki standardi so instrumenti politične konkurence. Vedno več je sporov v zvezi z dostopom do odprtega morja, vesolja in digitalne sfere. Soočamo se z vse več poskusi gospodarske in energetske prisile. Poleg tega konflikte in nestabilnost pogosto še zastrujejo podnebne spremembe kot multiplikatorji groženj.

Evropska unija je enotnejša kot kdaj koli prej. **Odločeni smo braniti evropsko varnostno ureditev.** V celoti bi bilo treba spoštovati suverenost, ozemeljsko nedotakljivost in neodvisnost znotraj mednarodno priznanih meja. S podporo Ukrajini pri zoperstavljanju ruski vojaški agresiji dokazujemo, **da smo kot še nikoli poprej odločeni ponovno vzpostaviti mir v Evropi z našimi partnerji.** Močnejša in zmogljivejša EU na področju varnosti in obrambe bo pozitivno prispevala k svetovni in čezatlantski varnosti ter dopolnjevala Nato, ki ostaja temelj kolektivne obrambe svojih članic. Čezatlantski odnosi in sodelovanje med EU in Natom, ob doslednem spoštovanju načel, določenih v Pogodbah in s strani Evropskega sveta, vključno z načeli vključenosti, vzajemnosti in avtonomije odločanja EU, so ključnega pomena za našo splošno varnost. EU ponovno potrjuje, da namerava okrepiti podporo na pravih temelječem svetovnem redu, v središču katerega so Združeni narodi. Prav tako bo okrepila strateško partnerstvo z Natom in povečala sodelovanje z regionalnimi partnerji, tudi z OVSE, AU in ASEAN.

Zaradi tega bolj sovražnega varnostnega okolja moramo narediti kvantni preskok ter **povečati našo zmogljivost in pripravljenost za ukrepanje, okrepiti našo odpornost ter zagotavljati solidarnost in medsebojno pomoč.** Solidarnost med državami članicami je izražena v členu 42(7) PEU. EU mora s skupnimi prizadevanji in naložbami povečati svojo prisotnost, učinkovitost in prepoznavnost v svoji sosesčini in na svetovnem prizorišču. S skupnim strateškim ukrepanjem lahko sooblikujemo svetovno prihodnost. Delovati moramo usklajeno kot močan politični akter, da bi ohranili vrednote in načela, na katerih temeljijo naše demokracije, prevzeli večjo odgovornost za varnost Evrope in njenih državljanov in državljanek ter skupaj s partnerji podpirali mednarodni mir in varnost, tudi varnost ljudi, pri tem pa upoštevali poseben značaj varnostne in obrambne politike nekaterih držav članic.

Strateški kompas določa visoko raven ambicij našega programa za varnost in obrambo, in sicer:

1. zagotavlja **skupno oceno našega strateškega okolja**, groženj in izzivov, s katerimi se soočamo, ter njihovih posledic za EU;
2. zagotavlja **večjo skladnost in skupni smoter** ukrepov na področju varnosti in obrambe, ki se že izvajajo;
3. določa **nove načine in sredstva** za izboljšanje naše skupne sposobnosti za zaščito varnosti naših državljanov in državljanek ter naše Unije;
4. določa **jasne cilje in mejnike** za merjenje napredka.

V ta namen se zavezujemo k naslednjim konkretnim prednostnim ukrepom na štirih delovnih področjih:

UKREPANJE

Sposobni moramo biti, da v primeru izbruha krize **ukrepamo hitro in odločno**, po možnosti skupaj s partnerji in po potrebi tudi sami. Zato bomo:

1. **okrepili naše civilne in vojaške misije in operacije v okviru SVOP**, tako da jim bomo zagotovili zanesljivejše in prožnejše mandate, omogočili **hiter in prožnejši proces odločanja** ter zagotovili večjo **finančno solidarnost**, obenem pa spodbujali tesno sodelovanje z *ad hoc* misijami in operacijami pod evropskim vodstvom. Z novim paktom bomo okrepili **civilne vidike** naše SVOP, tako da bodo mogoče hitrejša napotitve, tudi v zapletenih okoliščinah;
2. razvili **zmogljivost EU za hitro napotitev**, ki nam bo omogočila hitro napotitev do 5000 vojakov in vojakinj v nepermisivna okolja v primeru različnih vrst kriz;
3. okrepili naše **strukture poveljevanja in kontrole**, zlasti vojaško zmogljivost za načrtovanje in izvajanje operacij, ter povečali našo pripravljenost in sodelovanje z večjo **vojaško mobilnostjo** ter **rednimi taktičnimi vajami**, zlasti za zmogljivost za hitro napotitev.

VARNOST

Okrepiti moramo našo zmožnost predvidevanja groženj, zagotoviti **varen dostop** do strateških področij in **zaščititi naše državljane in državljanke**. Zato bomo:

4. okrepili naše **obveščevalne zmogljivosti**, na primer okvir Enotne zmogljivosti EU za analizo obveščevalnih podatkov (SIAC), da bi izboljšali naše situacijsko zavedanje in strateško predvidevanje;
5. oblikovali **nabor orodij EU za odzivanje na hibridne grožnje**, ki bo vključeval različne instrumente za odkrivanje najrazličnejših hibridnih groženj in za odzivanje nanje. V zvezi s tem bomo razvili namenski nabor orodij za obravnavo **tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja**;
6. nadalje razvili **politiko EU za kibernetško obrambo**, da bo boljše pripravljena in se odzivala na kibernetške napade; okrepili naše ukrepe na področju pomorstva, letalstva in vesolja, zlasti z **razširitvijo koordinirane prisotnosti na morju** na druga območja, najprej na indijsko-pacifiško regijo, ter z razvojem **vesoljske strategije EU za varnost in obrambo**.

NALOŽBE

Več in bolje moramo vlagati v **zmogljivosti in inovativne tehnologije**, zapolniti strateške vrzeli ter **zmanjšati tehnološko in industrijsko odvisnost**. Zato bomo:

7. **povečali in izboljšali porabo za obrambo ter izboljšali razvoj in načrtovanje naših zmogljivosti** za boljšo obravnavo operativnih danosti ter novih groženj in izzivov;
8. iskali skupne rešitve za razvoj potrebnih **strateških spodbujevalcev** za naše misije in operacije, pa tudi **zmogljivosti naslednje generacije na vseh operativnih področjih**, kot so vrhunske pomorske platforme, letalski bojni sistemi prihodnosti, vesoljske zmogljivosti in glavni bojni tanki;
9. v celoti izkoristili stalno strukturno sodelovanje in evropski obrambni sklad, da bi skupaj razvili **vrhunske vojaške zmogljivosti** in vlagali v **tehnološke inovacije na področju obrambe** ter vzpostavili novo **vozišče za inovacije na področju obrambe** v okviru Evropske obrambne agencije.

SODELOVANJE S PARTNERJI

Okrepiti moramo **sodelovanje s partnerji**, da bi obravnavali skupne grožnje in izzive. Zato bomo:

10. **okrepili strateška partnerstva** z Natom in ZN z bolj strukturiranimi političnimi dialogi ter operativnim in tematskim sodelovanjem. Okrepili bomo tudi sodelovanje z **regionalnimi partnerji**, vključno z OVSE, AU in ASEAN;
11. okrepili sodelovanje z **dvostranskimi partnerji**, ki imajo enake vrednote in interese, na primer Združene države Amerike, Norveška, Kanada, Združeno kraljestvo in Japonska; razvili **prilagojena partnerstva** z Zahodnim Balkanom, z našim vzhodnim in južnim sosedstvom ter z Afriko, Azijo in Latinsko Ameriko;
12. razvili **forum EU za partnerstvo na področju varnosti in obrambe** za tesnejše in učinkovitejše sodelovanje s partnerji pri reševanju skupnih izzivov.

Strateški kompas v ta namen določa ambiciozen, a uresničljiv načrt za **okrepitev naše varnostne in obrambne politike** do leta 2030. Nov zagon na področju varnosti in obrambe EU je utemeljen z vedno bolj sovražnim okoljem in širšimi geopolitični trendi, ki EU silijo k temu, da prevzame večji delež odgovornosti za lastno varnost.

UVOD

Ta strateški kompas sprejemamo v času, ko smo priča **vrnitvi vojne v Evropo**. EU je imela v zadnjih sedmih desetletjih pomembno vlogo pri stabilnosti na naši celini, širjenju evropskih interesov in vrednot ter prispevanju k miru in varnosti po vsem svetu. Naša Unija s 27 državami članicami in 450 milijoni državljanov in državljanek ostaja največji enotni trg na svetu, najpomembnejša trgovinska in naložbena partnerica številnih držav, zlasti v našem sosedstvu, in največji vir razvojne pomoči. EU postavlja norme in je dosledno vodilna pri vlaganju v učinkovite večstranske rešitve. Z misijami in operacijami kriznega upravljanja, ki delujejo na treh celinah, smo pokazali, da smo pripravljeni sprejeti tveganja za mir in prevzeti svoj delež odgovornosti za svetovno varnost.

Ruska vojna agresija pomeni tektonski premik v evropski zgodovini. Zaradi neizzvane in neupravičene ruske vojaške agresije na Ukrajino, ki grobo krši mednarodno pravo in načela Ustanovne listine Združenih narodov ter ogroža evropsko in svetovno varnost in stabilnost, je EU bolj enotna kot kdaj koli prej. **Še nikoli nismo bili bolj odločeni, da spoštujemo načela Ustanovne listine ZN in ponovno vzpostavimo mir v Evropi skupaj z našimi partnerji.** Močnejša in zmogljivejša EU na področju varnosti in obrambe bo pozitivno prispevala k svetovni in čezatlantski varnosti ter dopolnjevala Nato, ki ostaja temelj kolektivne obrambe svojih članic. Čezatlantski odnosi in sodelovanje med EU in Natom, ob doslednem spoštovanju načel, določenih v Pogodbah in s strani Evropskega sveta, vključno z načeli vključenosti, vzajemnosti in avtonomije odločanja EU, so ključnega pomena za našo splošno varnost. Solidarnost med državami članicami je izražena v členu 42(7) Pogodbe o Evropski uniji. V širšem smislu EU ponovno potrjuje, da namerava okrepiti podporo na pravilih temelječemu svetovnemu redu, v središču katerega so Združeni narodi.

V tem času **vse večje strateške konkurence, zapletenih varnostnih groženj in neposrednega napada na evropsko varnostno ureditev** je ogrožena varnost naših državljanov in Unije. Kriza multilateralizma države čedalje pogosteje peha v transakcijske odnose. Grožnje so postale še bolj raznolike in nepredvidljive. Podnebne spremembe so multiplikator groženj, ki vplivajo na vse nas. Po treh desetletjih močne gospodarske soodvisnosti, ki naj bi zmanjšala napetosti, je vrnitev k politiki moči in celo oboroženi agresiji najvidnejša sprememba v mednarodnih odnosih. **Terorizem ogroža stabilnost številnih držav** in še naprej ogroža nacionalne varnostne sisteme po vsem svetu. **Medsebojna odvisnost je še vedno pomembna, a tudi vedno bolj konfliktna, mehka moč pa se uporablja kot orožje:** tudi cepiva, podatki in tehnološki standardi so instrumenti politične konkurence.

Evropska varnost je nedeljiva in vsak izziv za evropsko varnostno strukturo vpliva na varnost EU in njenih držav članic. **Vrnitev k politiki moči** pomeni, da nekatere države delujejo v kontekstu zgodovinskih pravic in območja vpliva, namesto da bi spoštovale mednarodno dogovorjena pravila in načela ter družno spodbujale mednarodni mir in varnost. **Vedno več je trenj v zvezi z odprtim morjem, zračnim prostorom, vesoljem in kibernetiko sfero.** Naš svet pa postaja tudi manj svoboden, saj se vrstijo napadi na človekove pravice, človekovo varnost in demokratične vrednote na domačih tleh in v tujini. **Soočamo se s konkurenčnimi sistemi upravljanja, ki jih spremlja čisto prava bitka diskurzov.**

V tem zelo konfliktnem sistemu **morajo** EU in njene države članice **vlagati več v svojo varnost in obrambo, da bi postale močnejši politični in varnostni akter**. Kljub napredku, ki smo ga dosegli v zadnjih letih, obstaja veliko tveganje, da bi nas naši konkurenti prehiteli: EU mora še veliko storiti, da bi se geopolitično okrepila. **Zato potrebujemo kvantni preskok, da bi razvili močnejšo in sposobnejšo Evropsko unijo, ki bo zagotavljala varnost**, gradeč na temeljnih vrednotah Unije, kot so določene v členu 2 Pogodbe o Evropski uniji. To lahko storimo le na podlagi skupne ocene ogroženosti in skupne zavezanosti ukrepanju.

S tem strateškim kompasom, ki ga bomo začeli izvajati takoj, začrtujemo **skupno strateško vizijo** za varnostno in obrambno politiko EU v naslednjih petih do desetih letih. To nam bo v pomoč pri vzpostavljanju skupne strateške kulture, krepitvi naše enotnosti in solidarnosti, predvsem pa pri krepitvi naše sposobnosti in pripravljenosti za skupno ukrepanje, zaščito naših interesov in obrambo naših vrednot.

V **negotovem svetu**, polnem hitro spreminjajočih se groženj in geopolitične dinamike, **ta strateški kompas usmerja in krepi naše ukrepe, da bi EU postala močnejši in zmogljivejši ponudnik varnosti**. V ta namen so v njem opredeljeni jasni cilji na področju varnosti in obrambe EU, sredstva za njihovo doseganje in posebni časovni okviri, v katerih lahko merimo napredek.

Kompas konkretno:

1. zagotavlja **skupno oceno našega strateškega okolja**, groženj in izzivov, s katerimi se soočamo, ter njihovih posledic za EU;
2. zagotavlja **večjo skladnost in skupni smoter** ukrepov na področju varnosti in obrambe, ki se že izvajajo;
3. določa **nove ukrepe in sredstva**, ki:
 - a. nam omogočajo bolj hitro in odločno ukrepanje pri spopadanju s krizami;
 - b. varujejo naše interese in ščitijo naše državljane in državljanke s krepitvijo zmogljivosti EU za predvidevanje in blažitev groženj;
 - c. spodbujajo naložbe in inovacije za skupni razvoj potrebnih zmogljivosti in tehnologij;
 - d. poglobljajo sodelovanje s partnerji, zlasti z ZN in Natom, da bi dosegli skupne cilje;
4. določa **jasne cilje in mejnike** za merjenje napredka.

Ta strateški kompas zavezuje Evropsko unijo in njene države članice k skupnim prizadevanjem za doseganje konkretnih rezultatov. Njegovi cilji in predlagani ukrepi so del celostnega pristopa EU in v celoti skladni z obstoječimi politikami za odzivanje na zunanje grožnje, ki vplivajo na našo notranjo varnost, zlasti s politikami iz strategije Evropske komisije za varnostno unijo iz leta 2020, ter te politike tudi povsem dopolnjujejo. Politike EU omogočajo znatno podporo, ki jo je treba v celoti izkoristiti za okrepitev varnosti in obrambe EU. Ta strateški kompas temelji tudi na obrambnem in na vesoljskem svežnju, ki ju je Evropska komisija predstavila februarja 2022. Neposredno prispeva k izvajanju agende iz Versaillesa.

1. SVET, S KATERIM SE SOOČAMO

Pri pripravi strateškega kompasa smo leta 2020 prvič izvedli **celovito analizo ogroženosti EU**. To nam je pomagalo pri oblikovanju skupnega razumevanja groženj in izzivov, s katerimi bo EU soočena v bližnji prihodnosti. Da bi vzpostavili skupno strateško kulturo, bomo redno pregledovali analizo ogroženosti, in sicer vsaj vsaka tri leta ali še prej, če bo to potrebno zaradi spreminjajočih se strateških in varnostnih razmer, prvič pa jo bomo pregledali leta 2022.

Splošno varnostno okolje je zaradi **večplastnih groženj** bolj nestanovitno, kompleksno in razdrobljeno kot kdaj koli prej. Dinamika lokalne in regionalne nestabilnosti, ki črpa moč iz nefunkcionalnega upravljanja in tekmovanja v naši širši soseščini in drugje, kar je včasih še podkrepjeno z neenakostmi ter verskimi in etničnimi napetostmi, je čedalje bolj prepletena z nekonvencionalnimi in nadnacionalnimi grožnjami ter geopolitičnim merjenjem moči. To načinja zmogljivost večstranskega sistema za preprečevanje in blažitev tveganj in kriz.

Vrnitev politike moči v konfliktnem večpolarnem svetu

EU odločno podpira **učinkovit multilateralizem** in si prizadeva za razvoj odprtega **mednarodnega reda, ki temelji na pravilih**, človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, univerzalnih vrednotah in mednarodnem pravu. Takšna vizija multilateralizma je na mednarodnem prizorišču prevladala po koncu hladne vojne. Dandanes sejejo hude dvome vanjo z razbijanjem univerzalnih vrednot in neprimernim izkoriščanjem svetovnih izzivov tisti, ki spodbujajo strogo suverene ureditve, kar dejansko pomeni vrnitev k politiki moči. Današnja mednarodna realnost temelji na skupku različnih dinamik, ko si vse več akterjev prizadeva razširiti svoj politični prostor in zamajati varnostno ureditev. V 21. stoletju ni prostora za uporabo sile in prisile za spreminjanje meja.

Rusija s svojo neizzvano in neupravičeno vojaško agresijo proti Ukrajini grobo krši mednarodno pravo in načela Ustanovne listine ZN ter spodkopava evropsko in svetovno varnost in stabilnost. Pred tem je leta 2008 izvedla vojaško agresijo na Gruzijo, nezakonito priključila Krim ter leta 2016 vojaško posredovala na vzhodu Ukrajine. S tem oboroženim vmešavanjem v Gruziji in Ukrajini, dejanskim nadzorom nad Belorusijo in stalno vpletenostjo ruskih vojakov v dolgotrajnih konfliktih, tudi v Republiki Moldaviji, si ruska vlada dejavno prizadeva za ponovno vzpostavitev tako imenovanih področij vpliva. Oborožen napad na Ukrajino kaže pripravljenost – brez pravnih ali humanitarnih pomislekov – na uporabo najvišje ravni vojaške sile, ki jo spremljajo hibridne taktike, kibernetiki napadi ter tuje manipulacije z informacijami in vmešavanje, gospodarska in energetska prisila in agresivna jedrska retorika. Ta agresivna in revizionistična dejanja, za katera je v celoti – skupaj z zaveznico Belorusijo – odgovorna ruska vlada, resno in neposredno ogrožajo evropsko varnostno ureditev in varnost evropskih državljanov. Odgovorni za te zločine, tudi za napade na civiliste in civilne objekte, bodo zanje odgovarjali. Rusija se vmešava tudi na drugih prizoriščih, kot so Libija, Sirija, Srednjeafriška republika in Mali, ter oportunistično načrtuje in izrablja krize, vključno z uporabo dezinformacij in plačancev, kot je skupina Wagner. Vsi ti dogodki predstavljajo dolgoročno in neposredno grožnjo evropski varnosti, s katero se bomo še naprej odločno spopadali.

Kitajska je partner, s katerim sodelujemo, ampak tudi gospodarski in sistemski tekmeč. S Kitajsko lahko obravnavamo vprašanja svetovnega pomena, kot so podnebne spremembe. Kitajska je vedno bolj vpletena in angažirana v regionalnih napetostih. Asimetrija v odprtosti naših trgov in družb je povzročila vse večjo zaskrbljenost glede vzajemnosti, gospodarske konkurence in odpornosti. Kitajska je nagnjena k omejevanju dostopa do svojega trga in si prizadeva za spodbujanje lastnih standardov na svetovni ravni. Svoje politike izvaja tudi prek vse večje prisotnosti na morju in v vesolju ter z uporabo kibernetских orodij in hibridnih taktik. Poleg tega Kitajska razvija vojaška sredstva v velikem obsegu in si prizadeva, da bi do leta 2035 v celoti modernizirala svoje oborožene sile, kar bo vplivalo na regionalno in svetovno varnost. Razvoj Kitajske in njeno vključevanje v regijo in svet na splošno bosta zaznamovala preostanek tega stoletja. Zagotoviti moramo, da bo to potekalo na način, ki bo prispeval k ohranjanju svetovne varnosti in ne bo v nasprotju z mednarodnim redom, temelječem na pravilih, ter našimi interesi in vrednotami. Za to moramo biti enotnejši med seboj in tesno sodelovati z drugimi regionalnimi in svetovnimi partnerji.

V tem konfliktnem večpolarnem svetu mora EU zavzeti aktivnejšo držo, da bi zaščitila svoje državljane in državljanke, zavarovala svoje interese, širila svoje vrednote in v sodelovanju s partnerji zagotovila zaščito za varnejši in pravičnejši svet. EU skupaj z našimi partnerji brani osnovna načela, na katerih temelji evropska varnost in so zapisana v **Ustanovni listini ZN** in **ustanovnih dokumentih OVSE**, vključno s **Helsinško sklepno listino** in **Pariško listino**. Med temi načeli so zlasti suverena enakost in ozemeljska nedotakljivost držav; nedotakljivost meja; izogibanje grožnji s silo ali uporabi sile ter svobodno odločanje držav pri izbiri in spreminjanju svoje varnostne ureditve. O teh načelih se ni mogoče pogajati niti jih ni mogoče revidirati ali ponovno razlagati.

Da bi ohranili mednarodni red, ki temelji na pravilih, bomo še naprej krepili naše odnose s partnerji in podobno mislečimi državami v ZN, Natu in skupini G7. ZDA so v tem kontekstu še vedno najzanesljivejši in najpomembnejši strateški partner EU ter svetovna sila, ki prispeva k miru, varnosti, stabilnosti in demokraciji na naši celini.

Naše strateško okolje

EU je dandanes obkrožena z **nestabilnostjo** in konflikti ter se sooča z vojno na svojih mejah. Soočamo se z nevarno mešanico oborožene agresije, nezakonite priključitve, nestabilnih držav, revizionističnih sil in avtoritarnih režimov. Takšno okolje je idealno za številne grožnje evropski varnosti, na primer terorizem, nasilni ekstremizem in organizirani kriminal, pa tudi za hibridne konflikte in kibernetiske napade, instrumentalizacijo nedovoljenih migracij, širjenje orožja in postopno slabitev strukture nadzora nad oborožitvijo. Finančna nestabilnost ter zelo velike socialne in gospodarske razlike lahko še dodatno zaostrijo to dinamiko in imajo vse večji vpliv na našo varnost. Vse te grožnje ogrožajo varnost EU na naših južnih in vzhodnih mejah ter širše. Če EU ne bo aktivno in učinkovito spodbujala svojih interesov, bo njeno mesto zasedel nekdo drug.

Varnost in stabilnost na **Zahodnem Balkanu** še vedno nista samoumevni, tudi zaradi vse večjega tujega vmešavanja, vključno s kampanjami manipulacij z informacijami, pa tudi zaradi morebitnega vpliva sedanjega poslabšanja varnostnih razmer v Evropi. V tem smislu je zlasti pomembno, da se na podlagi načel enakosti in nediskriminacije vseh državljanov in konstitutivnih narodov, kot je zapisano v ustavi Bosne in Hercegovine, podprejo suverenost, enotnost in ozemeljska nedotakljivost Bosne in Hercegovine in proces reform na njeni evropski poti ter nadaljuje dialog med Prištino in Beogradom pod vodstvom EU. Še naprej si je treba prizadevati za konkreten napredek na področju pravne države in reform na podlagi evropskih vrednot, pravil in standardov, evropska perspektiva pa je strateška izbira, bistvena za vse partnerice, ki želijo postati članice EU. Ob Ukrajini, ki so jo ruske oborožene sile neposredno napadle, se v našem **vzhodnem sosedstvu** tudi Republika Moldavija, Gruzija in druge države Južnega Kavkaza nenehno soočajo s strateškim ustrahovanjem, neposrednimi grožnjami njihovi suverenosti in ozemeljski nedotakljivosti ter so ujete v dolgotrajne konflikte. Avtoritarizem v Belorusiji se odraža v nasilni represiji doma, aktivni vojaški podpora ruski agresiji na Ukrajino, odločitvi države za jedrsko orožje in hibridni taktiki proti EU. Na stabilnost in varnost v širši črnomoški regiji močno vpliva agresija Rusije proti Ukrajini z daljnosežnimi posledicami glede varnosti, odpornosti, svobode plovbe in gospodarskega razvoja. **Arktična regija** se hitro spreminja, zlasti zaradi vpliva globalnega segrevanja, geopolitičnih rivalstev in povečanega komercialnega interesa, tudi za naravne vire. V našem **južnem sosedstvu** sta krizi v Libiji in Siriji še vedno nerešeni ter imata trajne in daljnosežne regionalne posledice. Regijo ogrožajo zlasti teroristična gibanja, trgovina z ljudmi in organizirani kriminal, zaradi katerih sta prizadeti obe obali Sredozemskega morja. Kot regija in pomorsko območje, ki je strateškega pomena za našo varnost in stabilnost, smo odločeni okrepiti svoja prizadevanja za reševanje teh groženj in izzivov. Še naprej si bomo prizadevali za mir in varnost v evro-sredozemski regiji, tudi z mediacijo, reševanjem sporov, obnavljanjem institucij in ponovnim vključevanjem vseh članov družbe. V ta namen bomo okrepili sodelovanje z regionalnimi partnerji. V **vzhodnem Sredozemlju** so še vedno prisotne napetosti zaradi provokacij in enostranskih ukrepov, ki so uperjeni proti državam članicam EU, ter kršitev suverenih pravic v nasprotju z mednarodnim pravom, pa tudi zaradi instrumentalizacije nedovoljenih migracij; in te napetosti bi se lahko hitro zaostriale; zagotavljanje stabilnega in varnega okolja ter kooperativnih in vzajemno koristnih odnosov v skladu z načelom dobrososedskih odnosov je v interesu EU in Turčije.

Te grožnje in izzivi skupaj vplivajo na varnost naših državljanov in državljanek, na našo kritično infrastrukturo in celovitost naših meja. Posledice močnega poslabšanja odnosov z rusko vlado so zlasti občutne na številnih teh prizoriščih. Ruska vlada se dejavno vmešava z uporabo hibridnih taktik ter ogroža stabilnost držav in njihove demokratične procese. To pa ima tudi neposredne posledice za našo varnost.

Prihodnost **Afrike** je strateškega pomena za EU. Afriška celina ima zaradi svoje gospodarske in demografske rasti velik potencial. Vendar nenehni konflikti, slabo upravljanje in terorizem na tej celini vplivajo na našo varnost. To zlasti velja za Mali, širše **območje Sahela** in **Osrednjo Afriko**, kjer se nevarno mešajo nestabilnost, teroristične skupine, šibke državne strukture, plačanci in vsesplošna revščina, ki zahtevajo okrepljeno delovanje EU. Stabilnost v **Gvinejskem zalivu**, na **Afriškem rogu** in v **Mozambiškem prelivu** ostaja ključna prednostna naloga EU na področju varnosti, tudi ker so to ključne trgovinske poti. Hkrati se v Afriki opaža vse večja geopolitična konkurenca ob vedno večji prisotnosti svetovnih in tudi regionalnih akterjev. Nekateri od njih ne oklevajo z uporabo neregularnih sil na nestabilnih območjih, s čimer spodkopavajo mednarodna prizadevanja za mir in stabilnost, destabilizirajo države in njihova gospodarstva ter so vpleteni v kršitve človekovih pravic.

V širši **bližnjevzhodni** in **zalivski regiji** ogrožajo naše varnostne in gospodarske interese aktivni konflikti in trajna nestabilnost. Še naprej je izredno pomembno reševanje izzivov v zvezi z neširjenjem jedrskega orožja v regiji. Iran je osrednjega pomena za varnost v regiji, čeprav so njegova neposredna in posredna podpora političnim in vojaškim zaveznikom ter širjenje balističnih izstrelkov in transfer izstrelkov in orožja državnim in nedržavnim akterjem še vedno pomemben vir regionalne nestabilnosti. Izjemno pomembna so prizadevanja za ponovni začetek doslednega izvajanja skupnega celovitega načrta ukrepanja. Prizadevanja regije v boju proti nasilnemu ekstremizmu bodo tudi ključnega pomena za svetovni boj proti terorističnim skupinam, kot sta Al Kaida in Daiš.

Novo središče svetovne konkurence postaja **indijsko-pacifiška regija**, kjer geopolitične napetosti ogrožajo na pravih temelječ regionalni red in obremenjujejo svetovne dobavne verige. EU ima velik geopolitični in gospodarski interes za stabilnost in varnost v regiji. Zato bomo zaščitili svoje interese v regiji, tudi z zagotavljanjem, da na pomorskem in drugih področjih prevlada mednarodno pravo. Kitajska je druga največja trgovinska partnerica EU in njena vloga je nujno potrebna za reševanje svetovnih izzivov. Vedno več pa je reakcij na njeno vedno bolj agresivno ravnanje v regiji.

Kar zadeva druga območja v **Aziji**, Afganistan s terorizmom, tihotapljenjem drog in vse resnejšimi izzivi glede nedovoljenih migracij še naprej resno ogroža varnost regije in tudi Evropske unije. Nekateri akterji, na primer Demokratična ljudska republika Koreja, še naprej ogrožajo regionalni in mednarodni mir in varnost z orožjem za množično uničevanje, svojimi jedrskimi programi in programi balističnih izstrelkov, vedno bolj pa tudi z obveščevalnimi operacijami, kibernetскими napadi in kampanjami dezinformiranja. Tudi dolgotrajni starejši konflikti še naprej ovirajo razvoj celovitih varnostnih ureditev v vsej regiji.

Z **Latinsko Ameriko** nas vežejo tesne zgodovinske in kulturne vezi ter zavezanost multilateralizmu na podlagi skupnih temeljnih načel in vrednot. Pandemija COVID-19 pa je v številnih latinskoameriških državah pokazala na socialno-ekonomska neravnovesja, v nekaterih primerih pa celo ogrozila politično stabilnost. Nestabilnost v Srednji Ameriki in trajajoča kriza v Venezueli prispevata k regionalnim sporom in velikim migracijskim pritiskom, kar še zaostreje izzive, povezane z organiziranim kriminalom na področju drog, ter ogroža mirovna prizadevanja v Kolumbiji.

Nove in nadnacionalne grožnje in izzivi

Poleg teh regionalnih konfliktov in napetosti se na svetovni ravni soočamo tudi z nadnacionalnimi grožnjami in zapleteno varnostno dinamiko, ki neposredno vplivajo na varnost Unije.

Terorizem in nasilni ekstremizem se v vseh svojih oblikah ne glede na izvor nenehno razvijata ter resno ogrožata mir in varnost v EU in zunaj nje. Gre za kombinacijo teroristov na domačih tleh, tujih terorističnih bojnikov povratnikov, napadov, ki se usmerjajo, spodbujajo ali navdihujejo iz tujine, ter širjenja ideologij in prepričanj, ki vodijo do radikalizacije in nasilnega ekstremizma. Zlasti grožnja, ki jo predstavljajo Daiš, Al Kaida in z njima povezane skupine, je še vedno resna in še naprej ogroža stabilnost v različnih regijah, pa tudi varnost EU.

Širjenje orožja za množično uničevanje in njegovih nosilcev je stalna grožnja, kar se zlasti kaže v jedrskem programu Demokratične ljudske republike Koreje in iranskem jedrskem programu, večkratni uporabi kemičnega orožja ter razvoju in uvajanju novih naprednih balističnih, manevrskih in hiperzvočnih izstrelkov. Rusija in Kitajska **širita zaloge jedrskega orožja** in razvijata nove oborožitvene sisteme. Rusko vodstvo je pri invaziji v Ukrajini uporabilo jedrske grožnje. Regionalne sile imajo tudi dostop do sofisticiranega konvencionalnega orožja, ki zajema sisteme za preprečevanje dostopa in zaseganje območij ter balistične in manevrske izstrelke. Te trende še pospešuje erozija **struktur nadzora nad oborožitvijo** v Evropi, od Pogodbe o konvencionalnih oboroženih silah v Evropi do Pogodbe o jedrskem orožju srednjega dosega in Pogodbe o odprtih zračnih prostorih. Ta normativna praznina neposredno vpliva na stabilnost in varnost EU. Občutno povečanje uporabe kemičnega orožja se ne sme dopustiti. Zaščita globalne prepovedi kemičnega orožja je skupna odgovornost na svetovni ravni. Zato bomo še naprej podpirali zlasti Mednarodno agencijo za atomsko energijo in Organizacijo za prepoved kemičnega orožja.

Državni in nedržavni akterji uporabljajo **hibridne strategije, kibernetike napade, kampanje dezinformiranja**, neposredno **vmešavanje** v naše volitve in politične procese, gospodarsko prisilo ter instrumentalizacijo tokov nedovoljenih migracij. Vse bolj zaskrbljujoča je tudi vedno večja zloraba prava za doseganje političnih, gospodarskih in vojaških ciljev. Naši konkurenti ne oklevajo pred uporabo **novih in prelomnih tehnologij**, da bi izkoristili strateške prednosti in povečali učinkovitost svojih hibridnih kampanj. Nekateri so izkoristili negotovosti, ki jih je povzročila pandemija COVID-19, za širjenje škodljivih in lažnih diskurzov.

Hkrati je vedno več sporov v zvezi s prostim in varnim dostopom do globalnih strateških področij. V času vse večje odvisnosti od digitalnih tehnologij je **kibernetski prostor** postal prostor strateške konkurence. Vse pogosteje smo tarča vse bolj prefinjenih kibernetskih napadov. Nujno je treba ohraniti odprt, svoboden, stabilen in varen kibernetski prostor. Kljub načelu miroljubne uporabe **vesolja** ima tekmovanje na tem področju velike posledice za varnost in obrambo. To področje je ključnega pomena za zmogljivosti opazovanja, spremljanja in komuniciranja ter navigacijskih zmogljivosti, vendar je zasičeno in konfliktno področje, kot je razvidno iz neodgovornega ravnanja strateških konkurentov. **Pomorska varnost** v Baltskem, Črnem, Sredozemskem in Severnem morju ter arktičnih vodah, Atlantskem oceanu in najbolj oddaljenih regijah je pomembna za varnost EU, naš gospodarski razvoj, prosto trgovino, promet in energetska varnost. Vedno več je sporov v zvezi s pomorskimi conami, pomembnimi pomorskimi plovniimi potmi in različnimi težko prehodnimi ožinami ter morskim dnem, od Adenskega zaliva do Hormuške ožine in onstran Malajske ožine. Z vedno agresivnejšimi zračnimi državami z vedno več taktikami za preprečevanje dostopa in zaseganje območij se izpodbija tudi naša **zračna varnost**.

Na naše varnostno okolje bodo v naslednjih desetletjih vplivale tudi **podnebne spremembe, degradacija okolja** in **naravne nesreče**, ki so dokazano vir nestabilnosti in konfliktov po vsem svetu – od Sahela do Amazonije in Arktike. Konkretna primera v tem smislu sta tekmovanje za **naravne vire**, na primer kmetijska zemljišča in vodo, ter izkoriščanje energetskih virov za politične namene. Z razogljičenjem in povečanjem gospodarnosti z viri in krožnosti naših gospodarstev so povezani posebni varnostni izzivi, vključno z dostopom do kritičnih surovin, upravljanjem vrednostne verige in trajnosti, pa tudi gospodarski in politični premiki zaradi prehoda s fosilnih goriv. Tudi **svetovne zdravstvene krize** lahko močno obremenijo družbe in gospodarstva ter imajo daljnosežne geopolitične posledice. Pandemija COVID-19 je podkrepila mednarodno rivalstvo in pokazala, da lahko motnje na ključnih trgovinskih poteh povzročijo pritisk na kritične dobavne verige in vplivajo na gospodarsko varnost.

Strateške posledice za Unijo

Vsi ti izzivi so večplastni in pogosto medsebojno povezani. Naša varnost je ogrožena doma in v tujini. Biti moramo sposobni in pripravljeni **zaščititi naše državljane in državljanke, obraniti naše skupne interese, širiti naše vrednote in sooblikovati prihodnost sveta**. Podvojiti moramo prizadevanja za izvajanje našega **celostnega pristopa** k varnosti, konfliktom in krizam. Pri združevanju naših diplomatskih in gospodarskih instrumentov, vključno z režimom sankcij, s civilnimi in vojaškimi sredstvi za preprečevanje konfliktov, odzivanje na krize, prispevanje k izgradnji miru in podpiranje partnerjev, moramo biti drznejši. Okrepili bomo tudi naše sodelovanje v evropskih dvostranskih, regionalnih in večstranskih varnostnih in obrambnih pobudah, ki prispevajo k varnosti Evrope.

Solidarnost, enotnost in naše ambicije, ki izhajajo iz **globalne strategije EU** iz leta 2016, so pomembnejše kot kdaj koli prej. Izboljšali bomo našo sposobnost prispevanja k miru in varnosti na naši celini, odzivanja na zunanje konflikte in krize, krepitev zmogljivosti partnerjev ter zaščite EU in njenih državljanov in državljanek. Čeprav smo od leta 2016 povečali prizadevanja za okrepitev vloge EU na področju varnosti in obrambe, se zavedamo nastajanja novih strateških razmer, zaradi katerih moramo ukrepati **veliko hitreje in odločneje** ter pokazati **medsebojno pomoč** in **solidarnost** v primeru agresije proti komur koli od nas. Zdaj je trenutek za odločilne ukrepe, da si zagotovimo svobodno delovanje.

Nedavni geopolitični premiki nas opominjajo, da mora EU nujno prevzeti več odgovornosti za lastno varnost in v ta namen ukrepati v sosedstvu in tudi širše, po možnosti skupaj s partnerji, po potrebi pa tudi sama. Moč naše Unije je v enotnosti, solidarnosti in odločenosti. Ta strateški kompas bo okrepil **strateško avtonomijo** EU in njeno zmožnost sodelovanja s partnerji za zaščito njenih vrednot in interesov. Močnejša in sposobnejša EU na področju varnosti in obrambe bo pozitivno prispevala k svetovni in čezatlantski varnosti ter dopolnjevala Nato, ki ostaja temelj kolektivne obrambe svojih članic. To dvoje je namreč močno povezano.

V naslednjih poglavjih tega strateškega kompasa je določeno, kako bomo **ukrepali** in se pripravili na spopadanje z različnimi krizami in izzivi. Določeno je tudi, kako naj predvidimo grožnje, **zavarujemo** naše interese ter zaščitimo naše državljane in državljanke. Za to pa so potrebne inovacije in **naložbe** v tehnološko napredne in interoperabilne obrambne zmogljivosti ter zmanjšanje odvisnosti od tehnologije in virov. Pri vseh teh prizadevanjih moramo poglobiti **partnerstva**, če to koristi vrednotam in interesom EU.

2. UKREPANJE

Glede na to, s kakšnim svetom se soočamo, moramo okrepiti prizadevanja, da bomo pripravljeni na krize in grožnje ter da smo sposobni prispevati k stabilnosti v sosedstvu in drugod po svetu. Prednost EU pri preprečevanju in reševanju zunanjih konfliktov in kriz je v tem, da lahko uporabi tako vojaška kot tudi civilna sredstva. Sposobni moramo biti **hitro ukrepati** na vseh operativnih področjih: na kopnem, na morju in v zraku, pa tudi v kibernetnem prostoru in vesolju.

Za učinkovito izvajanje **celotnega pristopa** EU bomo dosledno izkoristili vse razpoložljive politike in instrumente EU ter čim bolj izrabili sinergije in dopolnjevanje med notranjo in zunanjo varnostjo, varnostjo in razvojem ter civilno in vojaško razsežnostjo naše skupne varnostne in obrambne politike (SVOP). Okrepili bomo svoje zmogljivosti za izvajanje celotnega sklopa civilnih in vojaških nalog **kriznega upravljanja**, ki so v središču naše SVOP, kot je navedeno v členu 43 Pogodbe o Evropski uniji.

Skupno ukrepanje

EU mora postati zmožna hitrejšega in učinkovitejšega **odločanja in ukrepanja** z okrepljenimi zmogljivostmi. Za to pa je potrebna politična volja. Čeprav je za odločanje, ki ima vojaške ali obrambne posledice, običajno potrebno soglasje, pa moramo celoten sklop nalog kriznega upravljanja izvajati **hitreje, bolj zanesljivo in bolj prožno**.

Moramo biti sposobni odzivanja na neposredne grožnje ali hitrega reagiranja na krizne razmere zunaj Unije v vseh fazah konfliktov. V ta namen bomo razvili **zmogljivost EU za hitro napotitev**, ki nam bo omogočila hitro napotitev modularnih sil z do 5 000 vojaki in vojakinjami, vključno s kopenskimi, zračnimi in pomorskimi komponentami, ter uporabo strateških spodbujevalcev. Taka modularna zmogljivost se lahko uporabi v različnih fazah operacije v nepermisivnem okolju, kot so prvi odziv, okrepitev ali rezervne sile za zagotovitev izhoda. Razvoj te zmogljivosti bo temeljil na operativnih scenarijih, ki bodo sprva osredotočeni na operacije reševanja in evakuacije ter na začetno fazo stabilizacijskih operacij. Sestavljale jo bodo bistveno spremenjene bojne skupine EU ter vnaprej določene vojaške oborožene sile in zmogljivosti držav članic v skladu z načelom enotnega nabora sil. V zvezi s tem se zavezuje, da bomo povečali pripravljenost in razpoložljivost naših oboroženih sil. Bistvena prilagoditev bojnih skupin EU bi morala privedi do zanesljivejšega in prožnejšega instrumenta, na primer s prilagojenimi svežnji sil, vključno s kopenskimi, zračnimi in pomorskimi komponentami, različnimi ravni operativne pripravljenosti in daljšimi obdobji pripravljenosti. Celovit in popoln pregled vseh razpoložljivih elementov nam bo dal potrebno prožnost za prilagoditev naših sil naravi krize ter zahtevam in ciljem operacije, kot jih bo določil Svet, to pa bo dosegel z uporabo bistveno prilagojenih bojnih skupin EU, vojaških sil in zmogljivosti držav članic ali kombinacijo obojega.

Zavezuje se, da bomo za uspešno napotitev zagotovili ustrezna sredstva in potrebne strateške spodbujevalce, zlasti kar zadeva strateški transport, zaščito sil in medicinsko opremo, kibernetiko obrambo, satelitsko komunikacijo ter obveščevalne, nadzorne in izvidniške zmogljivosti. Te zmogljivosti bomo razvijali po potrebi. Za poveljevanje in kontrolo bomo uporabili predhodno določeni nacionalni operativni štab ali vojaško zmogljivost EU za načrtovanje in izvajanje operacij, potem ko bo dosegel polno operativno zmogljivost. Zagotovili bomo, da bosta uporaba prožnejših ureditev odločanja in povečanje obsega skupnih stroškov (vključno s stroški vaj) prispevala k hitri in učinkoviti mobilizaciji te zmogljivosti. V okviru EU bomo organizirali usposabljanja in vaje, da bi izboljšali pripravljenost in interoperabilnost vseh elementov te zmogljivosti (tudi v skladu s standardi Nata). To je ključnega pomena, če želimo premagati ovire, s katerimi smo se soočali v preteklosti.

V širšem smislu si moramo prizadevati tudi za večjo prožnost pri **procesu odločanja**, ne da bi pri tem ogrozili politično in finančno solidarnost. Zato bomo izkoristili možnosti, predvidene v Pogodbah EU, vključno s konstruktivno vzdržanostjo. Zlasti bomo sprejeli odločitev o praktičnih načinih izvajanja člena 44 Pogodbe o Evropski uniji, v skladu z odločanjem v okviru SVOP, da bi skupini željnih in sposobnih držav članic omogočili načrtovanje in izvajanje misije ali operacije v okviru EU in pod političnim nadzorom Sveta.

Z zanesljivejšimi, prožnejšimi in bolj modularnimi civilnimi in vojaškimi misijami in operacijami v okviru SVOP bi se lahko hitro prilagajali novim grožnjam in izzivom, boljša pa bi bila tudi učinkovitost samih misij in operacij, tudi glede na nov varnostni kontekst in vedno večjo prisotnost naših konkurentov na operativnih prizoriščih. Z njimi naj bi bili sposobni na primer bolje spremljati in podpirati varnostne in obrambne sile partnerjev, pa tudi zagotavljati usposabljanje in svetovanje o strukturnih reformah. V ta namen bomo še bolj prilagodili naš sedanji model vojaških misij in operacij, da bi bile na terenu učinkovitejše. Preučili bomo tudi druge možnosti za bolj ciljno usmerjeno svetovalno podporo varnostnim in obrambnim organizacijam partnerskih držav. Dodatno bi bilo treba okrepiti strateška komunikacijska orodja, da bi bolje podpirala naše misije in operacije.

EU lahko z večjo uporabo **Evropskega mirovnega instrumenta** hitro zagotovi pomembno pomoč partnerjem, na primer z zagotavljanjem vojaške opreme, ki pogosto dopolnjuje usposabljanje, ki ga zagotavljajo misije v okviru SVOP. To se lahko stori tudi s podporo obrambnih zmogljivosti naših partnerjev v času krize, kot na primer s svežnjem pomoči za podporo ukrajinskim oboroženim silam pri obrambi njihove ozemeljske nedotakljivosti in suverenosti ter zaščiti prebivalstva pred neizzvano in neupravičeno agresijo.

Države članice EU prav tako z različnimi oblikami sodelovanja pomembno prispevajo k varovanju interesov EU ter miru in stabilnosti v svetu. Boljše usklajevanje med temi pobudami in ukrepi EU bi moralo privedi do medsebojne podpore in večje učinkovitosti. V zvezi s tem naj bi se naše misije in operacije v okviru SVOP ter *ad hoc* misije in operacije pod evropskim vodstvom, delujoče na istih ali sosednjih območjih, v skladu s svojimi mandati vzajemno krepile z operativnim usklajevanjem, logistično podporo, izmenjavo obveščevalnih podatkov in skupnimi zmogljivostmi za evakuacijo iz zdravstvenih razlogov. To pomeni, da bi bilo treba vzpostaviti tesnejše taktično sodelovanje na teh območjih, na primer v Sahelu, na Afriškem rogu in v Hormuški ožini. EU bi lahko še naprej podpirala *ad hoc* misije in operacije pod evropskim vodstvom, ki so v interesu EU. Te bi lahko izkoristile politično podporo EU in slonele na konkretnih rezultatih ukrepov pomoči, ki se financirajo v okviru Evropskega mirovnega instrumenta.

Ker je v zvezi s pomorstvom vse več sporov, se zavezujemo, da bomo še naprej uveljavljali svoje interese na morju ter izboljšali pomorsko varnost EU in držav članic, med drugim z izboljšanjem interoperabilnosti naših pomorskih sil s taktičnimi vajami in organizacijo evropskih postankov v pristaniščih. Na podlagi aktualnih izkušenj v Gvinejskem zalivu in severozahodnem delu Indijskega oceana bomo našo **koordinirano prisotnost na morju** razširili na druga območja pomorskega interesa, ki vplivajo na varnost EU, in si po potrebi prizadevali za vključitev ustreznih partnerjev. Poleg tega bomo utrdili in po potrebi dodatno razvili naši pomorski operaciji, ki se izvajata v Sredozemlju in pred somalsko obalo, tj. na morskih območjih, ki so ključnega strateškega pomena za EU.

Okrepili bomo sodelovanje in usklajevanje v **zračnem prostoru**, in sicer bomo še naprej razvijali sposobnost za doslej prvo izvedbo operacij EU za zračno varnost, vključno z zračno podporo, reševanjem in evakuacijo, nadzorom in pomočjo ob nesrečah. Da bi olajšali usklajeno uporabo vojaških zračnih sredstev v podporo misijam in operacijam v okviru SVOP, bomo okrepili tudi partnerstvo s strukturami in pobudami v zvezi z zračnim prostorom na ravni EU in večstranski ravni, na primer z evropskim poveljstvom za zračni prevoz.

S **civilnimi misijami v okviru SVOP** bistveno prispevamo k reformam pravne države, civilne uprave, policije in varnostnega sektorja na kriznih območjih. Te misije so tudi ključne za širši odziv EU na varnostne izzive z nevojaškimi sredstvi, med drugim na tiste, ki so povezani z nedovoljenimi migracijami, hibridnimi grožnjami, terorizmom, organiziranim kriminalom, radikalizacijo in nasilnim ekstremizmom.

Pakt o civilnih vidikih SVOP omogoča nadaljnji razvoj in okrepitev naših civilnih misij, da se bodo tako lahko hitro in učinkovito odzvale na obstoječe in nove grožnje in izzive, ki spodbujajo izvršni, pravosodni ali zakonodajni sistem na kriznih območjih; pakt obenem obravnava kritične pomanjkljivosti. Zagotovili bomo, da bodo lahko civilne misije hitreje napotene v skladu s paktom o civilnih vidikih SVOP. Natančneje, v 30 dneh bomo sposobni in pripravljeni napotiti misijo z 200 civilnimi strokovnjaki in strokovnjakinjami, pri čemer bomo v celoti izkoristili ključno opremo in logistične storitve, ki jih nudita strateško skladišče in platforma za podporo misijam. Povečali bomo učinkovitost, prožnost in odzivnost civilnih misij, med drugim s pospešitvijo sprejemanja odločitev, krepitvijo operativnega načrtovanja, izboljšanjem izbora in zaposlovanja osebja ter izboljšanjem orodij za odzivnost, vključno s specializiranimi ekipami. V ta namen se bomo oprli tudi na raziskave, razvoj in inovacije. Civilne vidike SVOP bomo še dodatno okrepili z novim paktom, ki bo določal cilje glede vrste, števila in velikosti civilnih misij ter elemente za strukturiran proces razvoja civilnih zmogljivosti, omogočal pa bo tudi sinergije z drugimi instrumenti EU.

Za skupno reševanje relevantnih varnostnih izzivov je potrebno tesnejše sodelovanje v obojestransko korist med SVOP ter akterji EU na področju **pravosodja in notranjih zadev**, vključno z agencijami, kot so Europol, Eurojust, CEPOL in Evropska agencija za mejno in obalno stražo (Frontex). Opremo se lahko na pozitivne izkušnje, ki jih imamo na primer v Libiji, Ukrajini, Sahelu in Afriškem rogu ali s celico za informacije o kriminalu, ustanovljeno v sklopu pomorske operacije EU v Sredozemlju. V ta namen si prizadevamo povečati sinergije med akterji na področju pravosodja in notranjih zadev ter SVOP v skladu s prednostnimi nalogami EU. To vključuje skupno situacijsko zavedanje, redna posvetovanja in izmenjave ter prilagojene sekvenčne ali t. i. *plug-in* (vključitvene) napotitve. Da bi zagotovili ustrezno podporo, bomo okrepili tudi sodelovanje z nacionalnimi akterji na področju pravosodja in notranjih zadev, tudi na politični ravni.

Postopoma moramo nadalje okrepiti naše civilne in vojaške strukture **poveljevanja in kontrole**. Zagotovili bomo, da bo vojaška zmogljivost za načrtovanje in izvajanje operacij v celoti usposobljena za načrtovanje, kontrolo in poveljevanje pri nalogah in operacijah z izvršilnimi pooblastili in brez njih, pa tudi pri taktičnih vajah. V zvezi s tem bomo povečali prispevke v smislu osebja in poskrbeli, da bomo imeli potrebne komunikacijske in informacijske sisteme ter potrebne zmogljivosti. Ko bo vojaška zmogljivost za načrtovanje in izvajanje operacij dosegla polno operativno zmogljivost, bi morala postati prednostna struktura poveljevanja in nadzora. To ne bo vplivalo na našo zmožnost, da še naprej uporabljamo vnaprej določen nacionalni operativni štab. Okrepljena bo tudi civilna zmogljivost za načrtovanje in izvajanje operacij, da se bo izboljšala njena zmožnost načrtovanja, poveljevanja in kontrole v sedanjih in prihodnjih civilnih misijah. Sodelovanje in usklajevanje med vojaškimi in civilnimi strukturami se bo okrepilo s skupno podporno koordinacijsko celico.

Še naprej smo trdno odločeni spodbujati in krepiti **človekovo varnost** ter spoštovanje in upoštevanje **mednarodnega humanitarnega prava in prava s področja človekovih pravic**, zaščito civilistov in civilistk, vključno s humanitarnim osebjem, v vseh konfliktnih razmerah, in nadaljnji razvoj politik EU glede primerne skrbnosti v zvezi s tem. Ne smemo popuščati in preprečiti moramo vsakršen poskus omajanja in spodbujanja mednarodnega prava. Prav tako bomo še naprej prispevali k varstvu kulturne dediščine, tudi z misijami in operacijami v okviru SVOP.

Trdno smo zavezani uresničevanju ciljev EU na področju **žensk, miru in varnosti**. Odpravljanje neenakosti med spoloma in nasilja na podlagi spola je ključni vidik preprečevanja in reševanja konfliktov ter krepitev odpornosti na varnostne grožnje na ravni skupnosti. Zunanje delovanje EU, vključno s civilnimi in vojaškimi misijami in operacijami, bi moralo dejavno prispevati h krepitevi vloge žensk ter preprečevanju in odpravljanju spolnega nasilja in nasilja na podlagi spola v konfliktnih in pokonfliktnih razmerah, ob upoštevanju pravic in različnih potreb žensk, moških ter deklet in dečkov. Še naprej se bomo zavzemali za **enakost spolov** in vidik spola na podlagi analize glede spola sistematično vključevali v vse civilno in vojaško načrtovanje in ukrepanje v okviru SVOP, s poudarkom na enakopravni in resnični udeležbi žensk v vseh funkcijah, tudi na vodstvenih položajih. Zavezujemo se tudi k uresničevanju ciljev EU v zvezi z agendo za **otroke v oboroženih spopadih**. Zunanje delovanje EU, tudi s civilnimi in vojaškimi ukrepi SVOP, ključno prispeva k odpravi in preprečevanju hudih kršitev proti otrokom, ki so jih prizadeli konflikti, s čimer se prekine krog nasilja.

Skupne priprave

Če je država članica žrtev oborožene agresije na svojem ozemlju, ji morajo druge države članice v skladu s členom 51 Ustanovne listine Združenih narodov zagotoviti pomoč z vsemi sredstvi, ki so jim na voljo. To ne posega v posebno naravo varnostne in obrambne politike nekaterih držav članic. Zaveze in sodelovanje na tem področju so skladni z zavezami v okviru Organizacije Severnoatlantske pogodbe, ki je za države, ki so njene članice, še naprej temelj njihove kolektivne obrambe in forum za njeno izvajanje. Še naprej bomo vlagali v našo **medsebojno pomoč** v skladu s členom 42(7) Pogodbe o Evropski uniji in v **solidarnost** iz člena 222 Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti s pogostimi vajami.

Za izboljšanje naše pripravljenosti bomo bolj sistematično izvajali na scenarijih temelječe **predhodno načrtovanje**, okrepili zgodnje opozarjanje in prilagodili operativne scenarije, da bodo primerni za spreminjajoče se grožnje in izzive, s katerimi se soočamo. Rezultat predhodnega načrtovanja z združevanjem geoprostorskih in vseh drugih **obveščevalnih podatkov** bodo splošni civilni in vojaški načrti, ki se bodo prilagajali in vzdrževali glede na razvoj scenarijev. V zvezi s tem bomo okrepili sodelovanje med EU in nacionalnimi načrtovalci operacij.

Unija je lahko učinkovita le z zadostnim in dobro usposobljenim civilnim in vojaškim osebjem. Izboljšati moramo svoje zmogljivosti, ključne spodbujevalce in opremo, da bi zapolnili vrzel med našo ravnjo ambicij in razpoložljivimi **vir**ih. Za izpolnitev naših ambicij in zagotovitev **pravičnega deleža** prispevkov za vojaške misije in operacije si moramo z zgodnjim političnim posvetovanjem ustvariti preglednejšo in bolj strukturirano sliko razpoložljivega civilnega in vojaškega osebja za misije in operacije v okviru SVOP. Zavezujemo se, da bomo spodbujali **oblikovanje sil** za vojaške misije in operacije, na primer s povečanjem preglednosti in predvidljivosti pri kroženju vojaških enot ter razširitvijo obsega skupnih stroškov v okviru Evropskega mirovnega instrumenta. Zavedamo se, da je treba za povečanje učinkovitost naših misij brez izvršilnih pooblastil podaljšati obdobje napotitve visokih častnikov in častnic pri misijah. Ta prizadevanja bodo prispevala k izpolnjevanju ustreznih zavez, ki so jih sodelujoče države članice sprejele v okviru stalnega strukturnega sodelovanja.

Pripravljenost in **interoperabilnost** sta ključna elementa našega odzivanja na grožnje in strateško tekmovanje. Pogoste civilne in vojaške **taktične vaje** na vseh področjih ter okrepljeno predhodno načrtovanje nam bodo pomagali znatno izboljšati našo pripravljenost, spodbujati interoperabilnost in podpirati skupno strateško kulturo. S taktičnimi vajami v okviru EU se bo s postopnim vključevanjem vojaške zmogljivosti za načrtovanje in izvajanje operacij oblikovala zlasti zmogljivost EU za hitro napotitev, bolj na splošno pa se bo utrdil naš položaj, izboljšalo naše strateško komuniciranje ter okrepila interoperabilnost, tudi s partnerji.

Ruska vojaška agresija proti Ukrajini je potrdila, da je nujno treba znatno okrepiti **vojaško mobilnost** naših oboroženih sil znotraj in zunaj Unije. V tesnem sodelovanju z Natom in drugimi partnerji bomo okrepili prometno infrastrukturo z dvojno rabo v celotnem vseevropskem prometnem omrežju, da bi spodbudili hitro in nemoteno gibanje vojaškega osebja, materiala in opreme za operativne napotitve in vaje. Dogovorili se bomo o novih zavezah za pospešitev in uskladitev čezmejnih postopkov, opredelili načine za omogočanje obsežnih premikov, napovedanih v zadnjem trenutku, vlagali bomo v digitalizacijo naših oboroženih sil in razvili najsodobnejše, energetske učinkovite zmogljivosti, ki zagotavljajo našo sposobnost hitrega odzivanja in delovanja v nepermissivnih okoljih, ob upoštevanju ustavnih zahtev nekaterih držav članic. Svoje delo glede vojaške mobilnosti bomo povezali tudi s štabnimi vajami in taktičnimi vajami oboroženih sil držav članic.

Cilji

Naš cilj je postati odločnejši varnostni in obrambni akter z omogočanjem zanesljivejšega, hitrejšega in odločnejšega ukrepanja, tudi za odpornost Unije ter našo medsebojno pomoč in solidarnost. Predhodno načrtovanje bo postalo pravilo, obstoječe strukture poveljevanja in kontrole pa se bodo okrepile. Z izvajanjem taktičnih vaj in bolj celostnim pristopom h krizam bomo bolje pripravljene.

Ukrepanje

- Najkasneje leta 2025 bo v celoti operativna **zmogljivost EU za hitro napotitev**, ki bo omogočala hitro napotitev modularnih sil z do 5 000 vojniki in vojakinjami v nepermisivna okolja. V ta namen se bomo leta 2022 dogovorili o operativnih scenarijih. Redne taktične vaje, ki se bodo začele izvajati leta 2023, bodo prispevale k pripravljenosti in interoperabilnosti.
- Do leta 2023 bomo sprejeli odločitev o praktičnih načinih izvajanja **člena 44 Pogodbe o Evropski uniji**, da bi skupini željnih in sposobnih držav članic omogočili načrtovanje in izvajanje misije ali operacije v okviru EU in pod političnim nadzorom Sveta.
- **Vojaška zmogljivost za načrtovanje in izvajanje operacij** bo do leta 2025 usposobljena za načrtovanje in izvajanje vseh vojaških misij brez izvršilnih pooblastil in dveh operacij manjšega ali ene operacije srednjega obsega z izvršilnimi pooblastili, pa tudi taktičnih vaj. Kot naslednji korak in ko bo ta cilj dosežen, si bomo prizadevali tudi za nadaljnje povečanje zmogljivosti za načrtovanje in izvajanje dodatnih misij brez izvršilnih pooblastil in operacij z izvršilnimi pooblastili.
- Dodatno bomo **okrepili naše civilne in vojaške misije in operacije v okviru SVOP**. Prvi korak v to smer bomo storili do sredine leta 2022, ko bomo še bolj prilagodili naš sedanji vzorec vojaških misij, da bi povečali njihovo učinkovitost na terenu. Preučili bomo tudi načine za okrepitev naših dveh pomorskih operacij. Hkrati bomo preučili tudi druge možnosti za zagotavljanje bolj ciljno usmerjene svetovalne podpore varnostnim in obrambnim organizacijam partnerskih držav.
- Okrepili bomo **medsebojno podporo med misijami in operacijami v okviru SVOP ter ad hoc misijami in operacijami pod evropskim vodstvom**, skladno z njihovimi mandati. Do konca leta 2022 bomo kot prvi korak na prizoriščih vzpostavili povezave, na primer med misijo EUNAVFOR Atalanta in Evropsko misijo za ozaveščanje o pomorskih razmerah v Hormuški ožini ter v Sahelu.
- Na podlagi izkušenj v okviru koncepta **koordinirane prisotnosti na morju** v Gvinejskem zalivu in njegove uporabe tudi v severozahodnem delu Indijskega oceana bomo od druge polovice leta 2022 naprej preučevali še druga pomorska interesna področja.
- Do leta 2023 se bomo dogovorili o vojaškem konceptu za **operacije zračne varnosti**, vključno z zračno podporo, reševanjem in evakuacijo, nadzorom in pomočjo ob nesrečah.

- Do sredine leta 2023 bomo sprejeli nov **pakt o civilnih vidikih SVOP**, ki bo dodatno povečal učinkovitost naših misij, prispeval pa bo tudi k razvoju potrebnih civilnih zmogljivosti. Poleg tega bomo še izboljšali sodelovanje med ustreznimi akterji na področju pravosodja in notranjih zadev v EU in državah članicah ter SVOP. Sposobni bomo v 30 dneh napotiti **civilno misijo v okviru SVOP** z 200 popolnoma opremljenimi civilnimi strokovnjaki in strokovnjakinjami, tudi v kompleksnih okoljih.
- **Človekove pravice** in **vidik spola** bomo sistematično vključevali v vse civilne in vojaške ukrepe v okviru SVOP ter povečali število žensk na vseh funkcijah, tudi na vodstvenih položajih. Do leta 2023 bomo okrepili našo mrežo svetovalcev in svetovalk za človekove pravice in enakost spolov v naših misijah in operacijah v okviru SVOP.

Priprave

- Še naprej bomo izvajali redne vaje za nadaljnjo krepitev naše **medsebojne pomoči** v primeru oboroženega napada v skladu s členom 42(7) Pogodbe o Evropski uniji. To bo zajemalo redne vaje na področju kibernetске varnosti od leta 2022 naprej.
- Začeniši z letom 2023 bomo organizirali redne **taktične vaje** na vseh področjih s postopnim vključevanjem vojaške zmogljivosti za načrtovanje in izvajanje operacij. Te vaje bodo združevale tudi civilne in vojaške elemente SVOP.
- Do leta 2022 se bomo dogovorili o **registru ciklov rotacije vojaških enot** za vojaške misije in operacije v okviru SVOP ter okrepili zgodnje politično zaznavanje potreb po silah za civilne in tudi vojaške misije ter operacije v okviru SVOP.
- Do leta 2023 bomo – tudi ob upoštevanju predlogov o zmogljivosti EU za hitro napotitev – ponovno ocenili obseg in opredelitev **skupnih stroškov** za okrepitev solidarnosti in spodbujanje sodelovanja v vojaških misijah in operacijah, pa tudi stroškov, povezanih z vajami.
- Do konca leta 2022 bomo sprejeli nove zaveze, da bi znatno izboljšali **vojaško mobilnost** in vanjo vlagali, dogovorili pa se bomo tudi o ambicioznem, revidiranem akcijskem načrtu. Ta bo vključeval nove ukrepe na področjih, kot so digitalizacija, okrepitev kibernetске odpornosti prometne infrastrukture in njenih podpornih sistemov, uporaba umetne inteligence ter zračni in pomorski prevoz za izboljšanje vojaške mobilnosti znotraj in zunaj EU. V prihodnosti bomo še povečali in spodbudili naložbe v vojaško mobilnost¹.
 - Nemudoma bomo pospešili izvajanje projektov prometne infrastrukture z dvojno rabo, vključno z vnaprejšnjim financiranjem proračuna za vojaško mobilnost v okviru akcijskega načrta za vojaško mobilnost in Instrumenta za povezovanje Evrope.
 - Do konca leta 2022 bomo začeli analizo zmogljivosti prometne infrastrukture EU, da bi omogočili obsežne premike, napovedane v zadnjem trenutku.
 - Do leta 2025 bomo dokončno izboljšali in uskladili čezmejne postopke.

¹ Brez poseganja v naslednji večletni finančni okvir EU.

3. VARNOST

Kar najboljše se moramo pripraviti na hitro nastajajoče izzive. Naši strateški konkurenti v tekmi z nami uporabljajo širok nabor orodij in preskušajo našo **odpornost**, da bi oslabili našo **varnost** in dejavno ogrozili naš varen dostop do odprtega morja, pa tudi kibernetnega prostora in vesolja. Vse pogosteje se soočamo s hibridnimi grožnjami. Poleg tega so nenehen izziv tudi nadnacionalne grožnje, kot sta terorizem in širjenje orožja. Znatno moramo okrepiti našo odpornost z boljšim predvidevanjem in odkrivanjem takih groženj ter z boljšim odzivanjem nanje. Pri tem nam bo v pomoč redni in strukturirani pregled analize ogroženosti, toda to je zgolj en element.

Krepitev našega zgodnjega opozarjanja, boljša obveščevalna slika in varno komuniciranje

Več bomo vlagali v skupne analize, da bi izboljšali naše **situacijsko zavedanje** in **strateško predvidevanje**, pri čemer bomo gradili na našem sistemu zgodnjega opozarjanja in mehanizmu za obzorno preiskovanje. Okrepili bomo situacijsko zavedanje na podlagi obveščevalnih podatkov ter ustrezne zmogljivosti EU, zlasti v okviru **Enotne zmogljivosti EU za analizo obveščevalnih podatkov** in Satelitskega centra EU. S tem se bomo približali tudi **skupni strateški kulturi** in prispevali k verodostojnosti EU kot strateškega akterja. Ohraniti moramo odličnost pri zagotavljanju avtonomnega odločanja EU, tudi na podlagi geoprostorskih podatkov. Okrepili bomo vlogo Enotne zmogljivosti EU za analizo obveščevalnih podatkov kot enotne vstopne točke za strateške obveščevalne prispevke civilnih in vojaških obveščevalnih in varnostnih služb držav članic. To bo olajšalo izmenjavo strateških obveščevalnih podatkov, kar bo pripomoglo k boljšemu odzivanju na izzive, s katerimi se soočamo, nosilcem odločanja v institucijah EU in državah članicah pa bodo tako zagotovljene boljše storitve.

EU mora okrepiti zaščito svojih najbolj kritičnih procesov, sredstev in informacij ter poskrbeti, da se bo lahko zanesla na stabilne in zaupanja vredne informacijske in ustrezne evropske komunikacijske sisteme, saj so njene institucije vedno pogosteje tarča kibernetnih napadov ali poskusov vdora v sisteme. Za boljšo obveščevalno sliko bo potrebno okrepljeno **varno komuniciranje**. V ta namen bomo racionalizirali varnostna pravila in predpise ter okrepili skupni pristop držav članic ter institucij, organov in agencij EU, pa tudi misij in operacij v okviru SVOP, k varovanju informacij, infrastrukture in komunikacijskih sistemov. Za to bodo potrebne naložbe v najsodobnejšo evropsko tehnično opremo, infrastrukturo in strokovno znanje. Na podlagi strategije EU za kibernetno varnost pozivamo institucije, agencije in organe EU, naj sprejmejo dodatne standarde in pravila za informacijsko in kibernetno varnost ter za varovanje tajnih podatkov in občutljivih netajnih podatkov EU, da bi tako zagotovili varno izmenjavo informacij z državami članicami.

Hibridne grožnje, kibernetika diplomacija ter tuje manipuliranje z informacijami in vmešavanje

Znatno bomo okrepili našo **odpornost** in zmožnost za spopadanje s **hibridnimi grožnjami**, kibernetскими napadi ter tujim manipuliranjem z informacijami in vmešavanjem. Tuji državni in nedržavni akterji nenehno izpopolnjujejo in s tem izboljšujejo svoje taktike, tehnike in postopke, kot so instrumentalizacija nedovoljenih migracij, zloraba prava ter prisila, usmerjena v našo gospodarsko in energetska varnost. Raznovrstna obstoječa in morebitna nova orodja EU bodo zato združena v širši okvir **nabora orodij EU za odzivanje na hibridne grožnje**. Ta nabor bi kot okvir za usklajen odziv na hibridne kampanje, ki vplivajo na EU in njene države članice, moral zajemati na primer preventivne ukrepe, ukrepe sodelovanja, ukrepe za stabilnost, omejevalne ukrepe in ukrepe za okrevanje, pa tudi okrepiti solidarnost in medsebojno pomoč. Države članice lahko predlagajo koordinirano dodeljevanje hibridnih dejavnosti, ob priznavanju, da je dodeljevanje suverena nacionalna pravica. Naš odziv zahteva polno mobilizacijo vseh ustreznih civilnih in vojaških instrumentov, po potrebi ob oslombi v zunanjih in notranjih politikah. Temeljiti mora tudi na skupnem razumevanju in oceni teh groženj. Zato bomo okrepili našo sposobnost odkrivanja, prepoznavanja in analiziranja takih groženj in njihovega vira. V zvezi s tem bo predvidevanje in situacijsko zavedanje zagotovila Enotna zmogljivost za analizo obveščevalnih podatkov, zlasti **hibridna fuzijska celica**. V sklopu tega širšega nabora orodij EU za odzivanje na hibridne grožnje moramo okrepiti našo **družbeno in gospodarsko odpornost**, zaščititi kritično infrastrukturo ter naše demokracije in volilne procese na ravni EU in nacionalni ravni. Ustanovili bomo tudi **skupine EU za hitro odzivanje na hibridne grožnje**, ki se bodo prilagajale grožnjam in se opirale na ustrezno sektorsko civilno in vojaško strokovno znanje na ravni držav in EU, da bi državam članicam, misijam in operacijam v okviru SVOP ter partnerskim državam pomagale v boju proti hibridnim grožnjam. Zagotovili bomo sinergije in preučili nadaljnje možnosti za sodelovanje z Natom v boju proti hibridnim grožnjam.

Prav tako moramo biti sposobni hitrega in odločnega odziva na kibernetiske napade, kot so zlonamerne kibernetiske dejavnosti, ki jih spodbuja država in katerih tarča je kritična infrastruktura, ter napadi z izsiljevalskim programjem. V ta namen bomo okrepili našo sposobnost usklajenega prepoznavanja in analiziranja kibernetiskih napadov. Okrepili bomo **zbirko orodij EU za kibernetisko diplomacijo** in v celoti izkoristili vse njene instrumente, tudi preventivne ukrepe in sankcije zoper zunanje akterje zaradi zlonamernih kibernetiskih dejavnosti proti Uniji in njenim državam članicam. Prispevali bomo k skupni kibernetiski enoti EU, da bi izboljšali skupno situacijsko zavedanje in sodelovanje med institucijami EU in državami članicami.

Na tuje manipuliranje z informacijami in vmešavanje se bomo odločno odzvali, kot smo storili z odločnim in usklajenim ukrepanjem proti ruski kampanji dezinformiranja v okviru ruskega vojaškega napada na Ukrajino. Tako bomo ravnali še naprej v popolni skladnosti z notranjimi politikami EU ter z oblikovanjem skupnega razumevanja grožnje, pa tudi nadaljnjim razvojem vrste instrumentov za njeno učinkovito odkrivanje, analiziranje in obravnavanje ter za naložitev stroškov storilcem, ki izvajajo take dejavnosti. Da bi okrepili našo družbeno odpornost, bomo okrepili tudi dostop do verodostojnih informacij ter svobodnih in neodvisnih medijev po vsej Uniji. V ta namen in v skladu z akcijskim načrtom za evropsko demokracijo bomo razvili **nabor orodij EU za obravnavo in preprečevanje tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja**, tudi pri naših misijah in operacijah v okviru SVOP. Ta nabor bo okrepil naše možnosti odzivanja, zmogljivosti za odpornost in sodelovanje znotraj EU in v podporo partnerskim državam ter izboljšal situacijsko zavedanje prek sistema hitrega obveščanja. Nadaljevali bomo tudi s skupnim operativnim mehanizmom za volilne postopke in morebitno določitev volilne infrastrukture za kritično infrastrukturo. Še naprej bomo sodelovali s podobno mislečimi partnerji, kot so Nato, skupina G7, pa tudi civilna družba in zasebni sektor, ter okrepili naša prizadevanja v okviru ZN.

Zagotavljanje dostopa do strateških področij

Nadalje bomo razvijali **politiko EU za kibernetško obrambo** za namene zaščite in obrambe pred kibernetškimi napadi ter za namene njihovega odkrivanja in odvrčanja od njih. To bo spodbudilo raziskave in inovacije, okrepilo industrijsko bazo EU ter spodbujalo izobraževanje in usposabljanje, da se zagotovi naša pripravljenost za ukrepanje. Izboljšalo se bo sodelovanje med akterji EU in držav članic na področju kibernetške obrambe in razvili se bodo mehanizmi za potenciranje zmogljivosti na ravni EU, tudi pri misijah in operacijah v okviru SVOP. Okrepilo se bo tudi sodelovanje s podobno mislečimi partnerji na področju kibernetške obrambe, zlasti z Natom. Z novim **evropskim aktom o kibernetški odpornosti** se bo izboljšal naš skupni pristop h kibernetški infrastrukturi in standardom. Prizadevali si bomo za vzpostavitev evropske infrastrukture centrov za varnostne operacije.

V skladu s strategijo EU za kibernetško varnost iz leta 2020 bomo oblikovali **stališče Unije glede kibernetških vprašanj tako**, da bomo z uporabo vseh orodij EU, ki so na voljo, okrepili našo sposobnost preprečevanja kibernetških napadov s krepitvijo in razvojem zmogljivosti, usposabljanjem, vajami, okrepljeno odpornostjo ter odločnim odzivanjem na kibernetške napade zoper Unijo, njene institucije in države članice. Poleg tega bomo akterjem groženj, ki želijo EU in njenim partnerjem onemogočiti varen in odprt dostop do kibernetškega prostora, pokazali, da smo odločeni zagotoviti takojšnje in dolgoročne odzive. Naše partnerje bomo podpirali pri krepitvi kibernetške odpornosti in v primeru kibernetških kriz tja napolili strokovnjake EU in držav članic, ki bodo nudili podporo. Z rednimi vajami na kibernetškem področju bomo prispevali k nadaljnji krepitvi solidarnosti in medsebojne pomoči. Izboljšali bomo naše **zmogljivosti na področju kibernetške obveščevalne dejavnosti**, da bi okrepili našo kibernetško odpornost, pri čemer bomo zagotavljali tudi učinkovito podporo našim civilnim in vojaškim misijam in operacijam v okviru SVOP ter našim oboroženim silam. V okviru sodelovanja med vojaškimi skupinami za odzivanje na računalniške grožnje (mil CERT) ter pri izvajanju obrambnih kibernetških operacij bomo povečali interoperabilnost in izmenjavo informacij. Zavedamo se, da je krepitev naše kibernetške varnosti eden od načinov za povečanje učinkovitosti in varnosti naših prizadevanj na kopnem, v zraku, na morju in v vesolju.

Svoboda našega delovanja je odvisna od varnega, zanesljivega in avtonomnega dostopa do **vesolja**. Pripravljeni moramo biti na bolj konkurenčno vesoljsko okolje z vedno več tekmeci. Zaradi vse večje odvisnosti od vesoljskih sistemov in storitev smo bolj izpostavljeni neodgovornemu in nevarnemu ravnanju strateških konkurentov. Tveganja in napetosti se povečujejo tudi zaradi vse večje količine predmetov v orbiti in vesoljskih odpadkov. K naši odpornosti prispevajo vesoljski program EU ter druge vesoljske infrastrukture Unije in njenih držav članic. Ti nudijo ključne storitve, ki nadomeščajo ali dopolnjujejo talno infrastrukturo za opazovanje Zemlje, satelitsko navigacijo ali telekomunikacije. Vesoljski sistemi EU bi morali varnostnim in obrambnim akterjem zagotavljati globalno povezljivost. V ta namen si bomo prizadevali za predlog o varnem globalnem komunikacijskem sistemu EU, ki temelji na vesoljski tehnologiji, med drugim s programom Unije za varno povezljivost za obdobje 2023–2027.

Ob ugotavljanju, da so vesoljska sredstva EU pod civilnim nadzorom, in priznavanju pomena vesoljskega programa EU je nujno treba dopolniti sedanjo vesoljsko strategijo ter okrepiti varnostne in obrambne razsežnosti Unije v vesolju. Na podlagi nove **vesoljske strategije EU za varnost in obrambo** bomo lažje oblikovali skupno razumevanje z vesoljem povezanih nevarnosti in groženj, pripravili ustrezne odzive in zmogljivosti za boljše in hitrejše reagiranje na krize, okrepili našo odpornost ter v celoti izkoristili prednosti in priložnosti, povezane z vesoljem. Takšna strategija bi morala na primer vključevati politično, operativno, diplomatsko in upravno razsežnost.

Še naprej bomo vlagali v **spremljanje razmer v vesolju**, da bi bolje razumeli in zmanjšali grožnje, nevarnosti in ranljivosti, povezane z vesoljem. Poskrbeli bomo za izboljšavo inovacij z dvojno rabo in vlagali v razvoj zmogljivosti, da bi Evropa imela avtonomen dostop do vesolja. Zaščitili bomo vesoljske dobavne verige in vlagali v kritične vesoljske tehnologije v usklajevanju z Evropsko obrambno agencijo in Evropsko vesoljsko agencijo. Okrepili bomo tudi odpornost povezanih evropskih dobavnih verig, da bi zagotovili celovitost, varnost in delovanje vesoljske infrastrukture. S partnerji bomo tesno sodelovali pri zmanjševanju groženj v skladu s stalnimi prizadevanji znotraj Združenih narodov za razvoj norm, pravil in načel odgovornega ravnanja v vesolju. Prizadevali si bomo za skupen pristop EU k upravljanju vesoljskega prometa na podlagi skupnega sporočila Komisije in visokega predstavnika. Izvajali bomo vaje za preskušanje odpornosti naših vesoljskih sredstev in opredelili potrebne instrumente za odpravo šibkih točk, da bi se v izrednih razmerah ali krizah lahko hitro in odločno odzvali na grožnje, povezane z vesoljem. Mehanizem za odzivanje na grožnje v okviru sistema Galileo bomo po njegovi odobritvi razširili na druge komponente vesoljskega programa EU. Poleg tega si bomo prizadevali, da bi med drugim tudi z vajami dodatno okrepili solidarnost, medsebojno pomoč in krizno odzivanje v primeru napadov iz vesolja ali groženj vesoljskim sredstvom.

Zračni prostor je bistvenega pomena za zaščito naših ozemelj in prebivalstva ter za mednarodno trgovino in potovanja. Našo varnost na ozemlju EU in drugje ogrožajo državni in nedrжавni akterji, na primer z ugrabitvami civilnih letal ter vse večjo uporabo dronov in novih tehnologij. Napredne vojaške zmogljivosti, na primer brezpilotni zrakoplovi, zračna obramba srednjega in dolgega dosega ter sodobni zrakoplovi, se širijo povsod po svetu in vse bolj ogrožajo varno in neomejeno uporabo zračnega prostora. Prost in varen dostop do zračnega prostora ogrožajo tudi strategije naših konkurentov za preprečevanje dostopa in zaseganje območij, zlasti v našem sosodstvu. V tesnem sodelovanju z ustreznimi deležniki v civilnem letalstvu in Natom bomo nadaljevali strateški razmislek za ohranitev našega nespornega dostopa do zračnega prostora.

Na podlagi posodobitve strategije EU za pomorsko varnost in njenega akcijskega načrta bomo še naprej vlagali v našo **pomorsko varnost** in globalno prisotnost na morju ter tako zagotovili neoviran dostop do odprtega morja in pomorskih plovnih poti ter spoštovanje mednarodnega pomorskega prava. Provokativna nezakonita dejanja na morju, kriminalne dejavnosti, kot sta piratstvo in nezakonita trgovina, spori glede morskih območij in pretirane zahteve, zavrnitev dostopa in hibridne grožnje – vse to ogroža našo pomorsko varnost. Da bi zaščitili naše pomorske interese in kritično pomorsko infrastrukturo, tudi na našem morskem dnu, bomo okrepili zmogljivosti za zbiranje in zagotavljanje točnih informacij in obveščevalnih podatkov za boljše situacijsko zavedanje, tudi z izmenjavo informacij med civilnimi in vojaškimi akterji. V ta namen bomo še naprej razvijali skupne operativne, zmogljivostne in tehnološke rešitve, med drugimi bomo kar najbolje izkoristili tudi okvir stalnega strukturnega sodelovanja. Še naprej bomo razvijali mehanizem **koordinirane prisotnosti na morju** ter krepili vezi in usklajevanje med našimi pomorskimi operacijami v okviru SVOP in ustreznimi akterji. Da bi povečali našo pripravljenost in odpornost na morju, bomo organizirali redne pomorske vaje mornaric in obalnih straž držav članic. Poleg tega bomo v celoti izkoristili našo politiko partnerstev na pomorskem področju, na primer s postanki v pristaniščih, usposabljanjem in vajami ter krepitvijo zmogljivosti.

Boj proti terorizmu

Okrepili bomo naše odzivanje z namenom izboljšati **preprečevanje terorizma in boj proti njemu**. Z uporabo instrumentov SVOP in drugih orodij bomo podpirali partnerske države, tudi z diplomatskim delovanjem in političnim dialogom, prizadevanji za stabilizacijo, programi za preprečevanje nasilnega ekstremizma in boj proti njemu ter sodelovanjem na področju pravne države, ob spodbujanju celovitega spoštovanja človekovih pravic in mednarodnega prava. Okrepili bomo sodelovanje s strateškimi partnerji, tudi z ZN in v okviru drugih večstranskih forumov, kot sta Globalni forum za boj proti terorizmu in Svetovna koalicija za boj proti Daišu. Spremljali bomo tudi vse nove premike, na primer uporabo novih tehnologij za financiranje terorizma in razširjanje terorističnih spletnih vsebin. Še naprej bomo krepili mrežo strokovnjakov in strokovnjakinj za boj proti terorizmu v delegacijah EU.

Spodbujanje razoroževanja, neširjenja orožja in nadzora nad orožjem

Zagovarjali in podpirali bomo ter nadalje spodbujali okvir za **razoroževanje, neširjenje orožja in nadzor nad orožjem**. Še naprej bomo podpirali osrednjo vlogo Pogodbe o neširjenju jedrskega orožja in poudarjali, da je treba izvajati vse obveznosti, ki izhajajo iz nje, ter zaveze prejšnjih konferenc o pregledu, tudi glede potrebe po konkretnem napredku v zvezi s celovitim izvajanjem člena VI, s končnim ciljem dokončnega uničenja vsega jedrskega orožja. Odločeni smo, da si bomo prizadevali za varnejši in bolj zaščiten svet za vse v skladu s cilji iz te pogodbe na način, ki spodbuja mednarodno stabilnost, mir in varnost. Povečati moramo naše zmogljivosti za nadzor nad nematerialnimi prenosi, tudi znanstvenimi dognanji, kjer je to potrebno. To pa pomeni, da moramo zaščititi in okrepiti obstoječe režime za nadzor izvoza. Ob novih izzivih, ki jih prinašajo nove tehnologije, je EU še vedno zavezana ohranjanju strukture razoroževanja, neširjenja orožja in nadzora nad orožjem. Tozadevno je ključnega pomena tudi usklajen pristop s partnerji.

Kar zadeva nadzor nad orožjem, bodo EU in njene države članice ob upoštevanju svojih varnostnih interesov ter v tesnem sodelovanju s partnerji, zlasti z Natom in Združenimi državami Amerike, povečale izmenjave in prizadevanja za morebitne rešitve glede nadzora nad orožjem. To vprašanje bomo nadalje preučili. Še naprej se bomo zavzemali za to, da bi države z največjo količino jedrskega orožja zmanjšale zaloge orožja, vključno s strateškim in nestrateškim ter nameščenim jedrskim orožjem, in sicer na podlagi sporazumov, ki bi nasledili pogodbo Novi START, ter spodbujali razprave o ukrepih za krepitev zaupanja, preverjanju, transparentnosti glede jedrske doktrine in ukrepih za zmanjšanje strateškega tveganja.

Krepitev odpornosti proti podnebnim spremembam, nesrečam in izrednim razmeram

Podnebne spremembe in degradacija okolja niso le grožnje same po sebi, temveč so tudi multiplikatorji tveganj. Globalno segrevanje povzroča **pogostejše in ekstremnejše vremenske pojave in naravne nesreče** ter degradacijo ekosistemov po vsem svetu, s čimer se povečujeta občutljivost in izpostavljenost. To še povečuje možnosti za družbeno, gospodarsko in politično nestabilnost ter konflikte v nestabilnih državah. Podnebne spremembe in degradacija okolja vplivajo na ključno energetska infrastrukturo, kmetijske dejavnosti in skope naravne vire, kar še pogloblja že obstoječe družbene neenakosti, ranljive skupnosti pa izpostavlja novim vrstam tveganj. S tem imajo neposredne posledice tudi za našo varnost in obrambo. Prehod na podnebno nevtralna gospodarstva ima lahko socialne, ekonomske in politične posledice, ki lahko zaostrijo konfliktno razmere. Še naprej ocenjujemo različne učinke, ki jih imajo podnebne spremembe in degradacija okolja na svetovno in regionalno varnost, pa tudi na naše oborožene sile ter naše misije in operacije v okviru SVOP. Varnostni in obrambni sektor Unije ter naše delovanje v okviru SVOP bomo prilagodili ter povečali energijsko učinkovitost in učinkovitost rabe virov, vključno z okoljskim odtisom naših misij in operacij v okviru SVOP, v skladu s ciljem podnebno nevtralne Unije do leta 2050 v okviru evropskega zelenega dogovora, ne da bi pri tem zmanjšali operativno učinkovitost. V ta namen bomo okrepili vlogo zelene tehnologije in trajnostne digitalizacije v oboroženih silah in širšem obrambnem sektorju. Prav tako bomo vidike, povezane s podnebnimi spremembami in okoljem, vključili v vse civilne in vojaške misije in operacije v okviru SVOP. Poleg tega bomo okrepili naše zmogljivosti za analizo in sisteme zgodnjega opozarjanja glede na posebne varnostne izzive, ki izvirajo iz podnebnih sprememb in globalnega prehoda na podnebno nevtralno, z viri gospodarno in krožno gospodarstvo.

Celosten pristop k odzivanju na večje krize je bistvenega pomena. Pandemija COVID-19 in kriza v Afganistanu sta pokazali, da je treba povečati sposobnost **reševanja in evakuacije** naših državljanov in državljanek, ki se znajdejo v nevarnosti zunaj naših meja. Obenem se je izkazalo, kako pomembno vlogo lahko imajo oborožene sile v **kompleksnih krizah**. Vojaški akterji v državah članicah lahko mobilizirajo znatna sredstva v podporo civilnim akterjem pri odzivanju na nesreče na področjih, kot so logistična, medicinska in varnostna podpora ter infrastruktura. Na podlagi obstoječih struktur Vojaškega štaba EU, npr. Celice EU za načrtovanje premikov, ter mehanizmov Komisije za humanitarno pomoč in pomoč ob nesrečah bomo izboljšali zmogljivosti vojaške pomoči ter učinkovito usklajevanje med civilnimi in vojaškimi organi na nacionalni ravni in ravni Unije. Tako bomo zagotovili, da bodo vojaški akterji v skrajni sili pripravljene pomagati civilnim organom ob prihodnjih izrednih razmerah in nesrečah. Vojaški štab EU lahko prispeva tudi k usklajevanju logistične podpore in pomoči državam članicam in tretjim državam v kriznih razmerah, pa tudi k izvajanju instrumentov EU, kot sta evropski mirovni instrument ali, na zahtevo držav članic, klavzula o medsebojni pomoči, **v skladu s Pogodbo o Evropski uniji**. Pregledali in okrepili bomo tudi mehanizme ESZD za odzivanje na krize, našo konzularno podporo in varnost na terenu, da bi izboljšali pomoč državam članicam pri njihovih prizadevanjih za zaščito in reševanje njihovih državljanov in državljanek v tujini ter podprli delegacije EU pri evakuaciji osebja. Skupaj z mehanizmom Unije na področju civilne zaščite bomo podprli civilna prizadevanja za pomoč ob nesrečah, poleg tega pa moramo biti zmožni varno evakuirati svoje državljane in državljanke z območij, ki jih prizadenejo naravne nesreče in nesreče, ki jih povzroči človek. V zvezi s tem bomo izboljšali tudi usklajevanje z ZN in Natom.

Cilji

Kar najboljše se moramo pripraviti na hitro pojavljajoče se izzive. Znatno bomo okrepili našo odpornost. Združili bomo naša orodja, da bi se z razvojem nabora orodij za odzivanje na hibridne grožnje bolje borili proti njim. To pomeni tudi, da bomo utrdili kibernetško obrambo in kibernetško varnost ter izboljšali zmogljivosti za odvracanje in preprečevanje tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja. Poleg tega moramo biti sposobni zagotoviti dostop do odprtega morja, zračnega prostora in vesolja ter našo tamkajšnjo prisotnost. Prizadevamo si za dodatno povečanje odpornosti proti podnebnim tveganjem ter nesrečam, ki jih povzroči človek, in naravnim nesrečam, hkrati pa stremimo k podnebno nevtralni prisotnosti EU na terenu. Prav tako bomo okrepili sposobnost reševanja in evakuacije naših državljanov in državljanek, ko se bodo znašli v nevarnosti zunaj naših meja. Vsa ta prizadevanja prispevajo h krepitvi naše solidarnosti in medsebojne pomoči.

Obveščevalna dejavnost in varno komuniciranje

- V sklopu Enotne zmogljivosti za analizo obveščevalnih podatkov bo do konca leta 2022 v tesnem sodelovanju z obveščevalnimi službami držav članic pregledana **analiza ogroženosti EU**. Ti redni in strukturirani pregledi se bodo izvajali vsaj vsaka tri leta ali bolj pogosto, če bo to potrebno zaradi razvoja strateških in varnostnih razmer.
- Do leta 2025 bomo s povečanjem virov in zmogljivosti okrepili svojo **Enotno zmogljivost za analizo obveščevalnih podatkov**. Do leta 2025 bomo okrepili tudi **Satelitski center EU**, da bi ojačili naše avtonomne geoprostorske obveščevalne zmogljivosti.
- Za lažjo izmenjavo informacij, tudi tajnih, pozivamo institucije, agencije in organe EU, naj v letu 2022 sprejmejo dodatne **standarde in pravila za zagotavljanje kibernetške in informacijske varnosti**.

Hibridne grožnje, kibernetška diplomacija ter tuje manipuliranje z informacijami in vmešavanje

- Leta 2022 bomo razvili lasten **nabor orodij EU za odzivanje na hibridne grožnje**, ki naj bi zagotovil okvir za usklajen odziv na hibridne kampanje, ki vplivajo na EU in njene države članice, v nabor pa bodo med drugim vključeni preventivni ukrepi, ukrepi sodelovanja, ukrepi za stabilnost, omejevalni ukrepi in ukrepi za okrevanje ter podpora za solidarnost in medsebojno pomoč. V njem bodo združeni obstoječi in morebitni novi instrumenti, tako bodo med drugim ustanovljene skupine EU za hitro odzivanje na hibridne grožnje, ki bodo pomagale državam članicam, misijam in operacijam v okviru SVOP ter partnerskim državam pri boju proti hibridnim grožnjam. Na podlagi sektorskih izhodišč EU za hibridno odpornost in trenutnih varnostnih razmer bomo opredelili vrzeli, potrebe in ukrepe za njihovo odpravo. Pregledan bo tudi operativni protokol EU za preprečevanje hibridnih groženj.
- Leta 2022 bomo dodatno okrepili **zbirko orodij za kibernetško diplomacijo**, zlasti s preučitvijo dodatnih odzivnih ukrepov.

- Leta 2022 bomo razvili **nabor orodij za obravnavo tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja**. To bo okrepilo našo sposobnost odkrivanja in analiziranja groženj ter odzivanja nanje, tudi z naložitvijo stroškov storilcem. Še naprej bomo krepili zmogljivosti EU za strateško komuniciranje in boj proti dezinformacijam. Do leta 2023 bomo vzpostavili ustrezen mehanizem za sistematično zbiranje podatkov o incidentih, kar bo olajšano z namenskim podatkovnim prostorom, da bi oblikovali skupno razumevanje tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja. Do leta 2024 bodo vse misije in operacije v okviru SVOP popolnoma opremljene z zmogljivostmi in viri za uporabo ustreznih instrumentov iz tega nabora orodij.

Strateška področja

- Leta 2022 bomo nadalje razvijali **politiko EU za kibernetško obrambo** za namene zaščite in obrambe pred kibernetškimi napadi ter za namene njihovega odkrivanja in odvratanja od njih. Leta 2022 bo predlagan nov **evropski akt o kibernetški odpornosti** in nadaljevalo se bo delo v zvezi s **skupno kibernetško enoto**.
- Do konca leta 2023 bomo sprejeli **vesoljsko strategijo EU za varnost in obrambo**. Za začetek bomo pred koncem leta 2022 odobrili mehanizem za odzivanje na grožnje v okviru sistema Galileo, ki ga bomo razširili na druge komponente programa. Do konca leta 2022 bomo preučili uporabo mehanizmov solidarnosti, medsebojne pomoči in odzivanja na krize v primeru napadov iz vesolja ali groženj vesoljskim sredstvom. V ta namen bomo izvajali tudi vaje, pri katerih bomo preskusili solidarnost in odzivanje na dogodke in incidente na vesoljskem področju, kar bo še spodbudilo naš skupni strateški pristop glede vesolja.
- Do leta 2025 bomo na podlagi posodobljene strategije EU za pomorsko varnost še dodatno razvili in okrepili mehanizme EU za ozaveščanje o **pomorski varnosti**, kot sta skupno okolje za izmenjavo informacij (CISE) in pomorski nadzor (MARSUR), da se spodbudi interoperabilnost, omogoči lažje odločanje in podpre večja operativna učinkovitost. Poskrbeli bomo, da bo prisotnost naše mornarice znotraj EU in širše, med drugim s postanki v pristaniščih, usposabljanjem in vajami ter krepitvijo zmogljivosti, še bolj vidna.
- Do konca leta 2022 bomo v zvezi z **zračnim prostorom** nadaljevali strateški razmislek, da bi zagotovili prost in varen evropski dostop do zračnega prostora.

Boj proti terorizmu

- Poglobili bomo sodelovanje s strateškimi partnerji in v okviru večstranskih forumov ter dodatno okrepili mrežo strokovnjakov in strokovnjakinj za boj proti terorizmu v delegacijah EU. Do začetka leta 2023 bomo pregledali orodja in programe EU, ki prispevajo h krepitvi zmogljivosti partnerjev za boj proti terorizmu, tudi boj proti financiranju terorizma, da bi povečali njihovo učinkovitost.

Spodbujanje razoroževanja, neširjenja orožja in nadzora nad orožjem

- Do leta 2023 bomo okrepili konkretne **ukrepe EU v podporo ciljem, povezanim z razoroževanjem, neširjenjem orožja in nadzorom nad orožjem**. Zlasti bomo bolj podpirali partnerje ter jim pomagali pri doslednem izvajanju postopkov nadzora in sankcij. Še naprej se bomo zavzemali za to, da bi bili sprejeti sporazumi, ki naj bi nasledili pogodbo Novi START.

Podnebne spremembe, nesreče in izredne razmere

- Z namenom v celoti izvesti časovni načrt za **podnebne spremembe in obrambo** bodo države članice najpozneje konec leta 2023 oblikovale nacionalne strategije, s katerimi naj bi oborožene sile pripravile na podnebne spremembe. Najkasneje leta 2025 bodo vse misije in operacije v okviru SVOP imele okoljskega svetovalca oz. svetovalko in bodo poročale o svojem okoljskem odtisu.
- Izboljšali bomo **zmožnost oboroženih sil držav članic za podporo civilnim organom** v izrednih razmerah tako v fazi načrtovanja kot tudi v fazi izvajanja, obenem pa izboljšali usklajevanje med civilnimi in vojaškimi organi na vseh ravneh. To bo vključevalo taktične in skupne vaje, ki zajemajo scenarije v povezavi s pomočjo ob nesrečah in humanitarno pomočjo v skladu s humanitarnimi načeli. Do leta 2023 bomo okrepili **strukture ESZD za odzivanje na krize**, vključno s **situacijsko sobo**, da bi izboljšali našo zmogljivost za odzivanje na kompleksne izredne razmere, na primer za evakuacijo in reševanje v tujini, v tesnem sodelovanju s Centrom za usklajevanje nujnega odziva.

4. NALOŽBE

V skladu z agendo iz Versaillesa in glede na izzive, s katerimi se soočamo, ter za boljšo zaščito naših državljanov in ob priznavanju posebne narave varnostne in obrambne politike nekaterih držav članic moramo v obrambne zmogljivosti in inovativne tehnologije odločno vlagati več in bolje, in to na ravni EU, pa tudi na nacionalni ravni. Okrepiti moramo naše obrambne zmogljivosti in naše vojaške sile opremiti za sodobne izzive. Biti moramo drznejši in hitrejši pri zapolnjevanju **kritičnih vrzeli v zmogljivostih**, odpravljanju razdrobljenosti, zagotavljanju popolne interoperabilnosti naših sil ter utrjevanju odporne, konkurenčne in inovativne tehnološke in industrijske baze evropske obrambe po vsej Uniji, kar obenem zagotavlja čezmejno sodelovanje malih in srednjih podjetij. Zavedamo se, da več vlaganja v sodelovalni razvoj zmogljivosti zagotavlja večjo učinkovitost, saj izboljšuje ekonomijo obsega, in večjo uspešnost ukrepanja. Prav tako podpira evropske inovatorje in proizvajalce. Če želimo odgovoriti na izzive nevarnejšega sveta in okrepiti svojo odpornost, je bistveno doseči tehnološko suverenost na nekaterih ključnih tehnoloških področjih, ublažiti **strateške odvisnosti** na drugih področjih in zmanjšati ranljivost naših vrednostnih verig. Sodelovanje s podobno mislečimi partnerji po svetu na vzajemni osnovi je bistveno za krepitev odpornosti in zanesljivosti oskrbe EU, hkrati pa za zmanjšanje strateških odvisnosti in povečanje vzajemnih koristi.

Strateške usmeritve

V skladu z zavezami, ki so že bile že sprejete v okviru PESCO, in glede na strateške izzive, ki so pred nami, je nujno **povečati in izboljšati porabo**. Zato bomo znatno povečali naše odhodke za obrambo, od katerih bo pomemben delež namenjen naložbam, s poudarkom na ugotovljenih strateških pomanjkljivostih. Zagotovili bomo usklajen in skupen evropski pristop za takšne povečane odhodke na ravni držav članic in EU, da bi dosegli čim boljše rezultate, povečali interoperabilnost in v celoti izkoristili ekonomije obsega. V ta namen bomo opredelili strateške usmeritve glede virov, ki so potrebni za izpolnitev naših varnostnih potreb, in polne uporabe orodij EU za spodbujanje skupnih naložb v obrambo.

V skladu z našo dogovorjeno ravno ambicij si bomo skupaj prizadevali, da bi naše vojaške sile in civilne zmogljivosti hitro prilagodili tako, da bodo lahko hitro ukrepale ter prispevale k obrambi naših interesov in vrednot, povečanju naše odpornosti ter zaščiti Unije in njenih državljanov in državljanek. V ta namen bomo nadalje oblikovali **vsesplošne sile**, ki bodo **prožne in mobilne, interoperabilne, tehnološko napredne, energetske učinkovite in odporne**. Te sile skladno z načelom enotnega nabora sil ostajajo v rokah držav članic in se lahko napotijo tudi v drugih okvirih.

Prilagodili bomo **načrtovanje in razvoj obrambnih zmogljivosti** na ravni EU ter v ta namen zlasti revidirali **scenarije** načrtovanja zmogljivosti v sklopu procesa glede globalnih ciljev, da bi bolje odražali operativne danosti in strateško predvidevanje ter zagotovili potrebne zmogljivosti za misije in operacije v okviru SVOP. Taki scenariji vključujejo hitro vojaško napotitev v nepermisivnem okolju, pa tudi odzivanje na hibridne grožnje, omogočanje dostopa do strateških področij, kot so odprto morje, zračni prostor, kibernetski prostor in vesolje, ter zagotavljanje vojaške pomoči civilnim organom. Še dodatno bomo podrobneje opredelili elemente strateškega načrtovanja, na primer odzivni čas, trajanje, okolje, oddaljenost in sočasnost operacij, ki so potrebni za prilagoditev scenarijev načrtovanja zmogljivosti. Rezultati procesa glede glavnih ciljev bodo še naprej ključno prispevali k načrtu za razvoj zmogljivosti, ki zajema prihodnje trende in tehnološke perspektive na področju obrambnih zmogljivosti.

Zagotoviti moramo, da bodo na ravni EU vse obrambne pobude ter orodja za načrtovanje in razvoj zmogljivosti vključeni v **nacionalno obrambno načrtovanje**. Še naprej bomo zagotavljali, da bodo rezultati teh procesov tudi v prihodnje skladni z rezultati zadevnih Natovih procesov. S tem se bodo izboljšale pripravljenost, trdnost in interoperabilnost našega enotnega nabora sil.

Za večjo učinkovitost naših civilnih misij v okviru SVOP bomo na podlagi scenarijev, ki se odzivajo tudi na nove grožnje, oblikovali proces razvoja civilnih zmogljivosti, da bi potrebe teh misij bolje strukturirali in jim kolektivno zadostili. Uvedba **strateškega skladišča in platforme za podporo misijam** je prispevala k naši zmožnosti zagotavljanja opreme in storitev za civilne misije v okviru SVOP. Poleg zagotavljanja visokokakovostnega in dobro usposobljenega osebja bomo poskrbeli, da bo civilnim misijam potrebno opremo mogoče dostaviti še hitreje, vključno z opremo, ki misijam omogoča delovanje v manj permisivnih okoljih.

Usklajene in ambiciozne zmogljivosti

Več držav članic je v dvo- ali večstranskem okviru začelo razvijati **projekte** na področju ključnih **strateških zmogljivosti**, kot so zrakoplovni sistemi naslednje generacije, Eurodrone, nov razred evropskih vojaških plovil in glavni sistem kopenskega bojevanja. Ti bodo konkretno spremenili evropsko varnost in obrambo v prihodnosti in sčasoma vodili v zblizanje. Tozadevno bo izvajanje priporočil, dogovorjenih v okviru usklajenega letnega pregleda na področju obrambe, ključnega pomena.

Poleg naložb v prihodnje zmogljivosti in inovacije moramo bolje izrabiti sodelovalni razvoj zmogljivosti in združevanje, tudi s preučevanjem možnosti za specializacijo nalog po državah članicah. Gradili bomo na uspešnih primerih, kot so evropska večnacionalna večnamenska tankersko-transportna letala.

V okviru EU, zlasti pa prek stalnega strukturnega sodelovanja in Evropskega obrambnega sklada, že razvijamo sisteme za poveljevanje in nadziranje, oklepna vozila, raketne sisteme in artilerijsko orožje, patroljne korvete, letalske in pomorske sisteme brez posadke, zmogljivosti elektronskega vojskovanja, nadzor v vesolju, hitro odzivanje na kibernetske grožnje in visokotehnološke sisteme usposabljanja. Še bomo vlagali v **strateške spodbujevalce** in bolj na splošno v zmogljivosti, potrebne za izvajanje celotnega nabora misij in operacij, kot je določeno v naši dogovorjeni ravni ambicij. Okrepili bomo prizadevanja za ublažitev kritičnih pomanjkljivosti glede zmogljivosti, kot so strateški zračni transport, sredstva za povezljivost, temelječo na vesoljski tehnologiji, in za vesoljsko komunikacijo, amfibijske zmogljivosti, medicinska oprema, zmogljivosti za kibernetsko obrambo ter obveščevalne, nadzorne in izvidniške zmogljivosti in sistemi daljinsko pilotiranih zrakoplovov.

Zmanjšati moramo razdrobljenost in razvijati zmogljivosti naslednje generacije. Tozadevno se zavežujemo, da bomo sprejeli nadaljnje ukrepe na podlagi priporočil iz prvega poročila o **usklajenem letnem pregledu na področju obrambe**, objavljenega leta 2020, v katerem je navedenih šest dogovorjenih prednostnih področij glede zmogljivosti, za katera bi bilo okrepljeno obrambno sodelovanje med državami članicami koristno. Ta področja pa so: glavni bojni tank, sistem za opremo vojaka, evropska patroljna površinska ladja, zmogljivosti za preprečevanje dostopa in zaseganje območij ter boj proti sistemom brezpilotnega zrakoplova, obramba v vesolju in okrepljena vojaška mobilnost.

Da bi hitro ukrepali ter zaščitili naše državljane in državljanke, si bomo skupaj prizadevali za odpravo kritičnih vrzeli. V celoti bomo izrabili stalno strukturno sodelovanje in Evropski obrambni sklad, da bi razvili vrhunske interoperabilne sisteme in napredne tehnologije. Zavežujemo se, da bomo v sklopu sodelovalnih projektov razvijali zlasti naslednje strateške zmogljivosti:

- na **kopnem** bo sposobnost Unije, da izvaja operacije za krizno upravljanje in ima na tem področju tehnološko prednost, tudi v zelo intenzivnem sovražnem okolju, ključnega pomena. Lansiran bo celovit sklop kopenskih zmogljivosti, ki bo vodil k nadgradnji, posodobitvi in postopni zamenjavi sedanjih glavnih platform in povezanih logističnih sistemov. Prednostni področji „Sistem za opremo vojaka“ in „Glavni bojni tank“ bosta bistveno prispevali k tem prizadevanjem;
- v **pomorstvu** so potrebne vrhunske pomorske platforme, tudi platforme brez posadke za površinski in podvodni nadzor, da bi zagotovili bolj odločno prisotnost Unije na morju in zmožnost projiciranja moči. Prednostno področje „Evropska patroljna površinska ladja“ bo pomemben korak v tej smeri;
- v **zračnem prostoru** je treba razviti v celoti interoperabilne zmogljivosti naslednje generacije, zlasti bojne sisteme prihodnosti in sisteme zračne obrambe, da bi si zagotovili prednost v zraku in jo tudi ohranili. Predvidene bojne sisteme prihodnosti, vključno s sistemi daljinsko pilotiranih zrakoplovov, bomo postopoma in interoperabilno vključili v obstoječe flote v sklopu letalskih bojnih sistemov. Prav tako si je treba prizadevati za ključne spodbujevalce, zlasti zmogljivost strateškega zračnega prevoza. Prednostno področje „Zmogljivosti za preprečevanje dostopa in zaseganje območij ter boj proti sistemom brezpilotnega zrakoplova“ prispeva k zračnoobrambni razsežnosti teh prizadevanj;
- na **vesoljskem področju** bomo razvili nove, tehnološko najnaprednejše senzorje in platforme, ki bodo Uniji in državam članicam omogočili, da izboljšajo svoj dostop do vesolja in zaščitijo svoja vesoljska sredstva. To zlasti pomeni, da je treba vzpostaviti opazovanje Zemlje iz vesolja in razviti tehnologije za spremljanje razmer v vesolju, pa tudi komunikacijske in navigacijske storitve, temelječe na vesoljski tehnologiji, ki so za zagotovitev neodvisnega odločanja ključnega pomena. Prednostno področje „Obramba v vesolju“ je prvi korak v tej smeri;
- na **kibernetskem področju** morajo naše sile delovati usklajeno, informirano in učinkovito. Zato bomo razvijali in intenzivno uporabljali nove tehnologije, zlasti kvantno računalništvo, umetno inteligenco in velepodatke, da bi dosegli primerjalne prednosti, tudi v smislu tako odzivanja na kibernetske napade kot tudi informacijske prevlade. Kibernetska obramba je ključnega pomena pri zagotavljanju, da prednostno področje „Okrepljena vojaška mobilnost“ razvije ves svoj potencial kot ključni spodbujevalec.

Zavezuje se, da bomo okrepili sodelovanje pri razvoju zmogljivosti, zlasti prek **stalnega strukturnega sodelovanja**. Konkretno to pomeni, da morajo države članice, vključene v stalno strukturno sodelovanje, do leta 2025 izpolniti vse tiste bolj zavezujoče zaveze, ki so jih sprejele. Leta 2025 bomo pri tretjini od 60 potekajočih projektov stalnega strukturnega sodelovanja zagotovili pričakovano zmogljivost in uresničili zastavljene cilje. Ob teh konkretnih rezultatih je naš cilj storiti še več ter v ta namen izpeljati dogovorjene prednostne naloge na področju zmogljivosti in oblikovati nove ambiciozne projekte. Natančno bomo pregledali izpolnjevanje teh zavez, da bi se leta 2025 lahko dogovorili o novih in na ta način dodatno poglobili obrambno sodelovanje.

Znatno povečanje in izkoriščanje celotnega potenciala instrumentov financiranja EU, zlasti **Evropskega obrambnega sklada**, je ključnega pomena za okrepitev naših obrambnih zmogljivosti, pa tudi za opremljanje sil držav članic za bojišča prihodnosti. Še naprej bomo krepili sodelovanje in zmogljivosti, da bi sodelovanje na področju obrambne industrije v EU postalo pravilo. S tem se bo maksimalno povečal potencial širših finančnih orodij EU za podporo obrambnemu sodelovanju držav članic, in sicer od zasnove do nabave. To tudi pomeni, da bi morali biti pripravljene povečane ambicije na ravni Unije uskladiti z ustrezno dolgoročno finančno težo Evropskega obrambnega sklada. Okrepili in spodbudili bomo skupne naložbe v obrambo na ravni EU, vključno z raziskavami in tehnologijo. V celoti bomo izkoristili potencial, ki ga nudijo sinergije z drugimi finančnimi instrumenti EU, kot so Obzorje Evropa, program Digitalna Evropa, Instrument za povezovanje Evrope, vesoljski program EU, Evropski svet za inovacije in InvestEU. Da bi okrepili konkurenčnost obrambne industrije EU, si bomo prizadevali za nadaljnje spodbujanje skupnega javnega naročanja obrambnih zmogljivosti, ki se razvijajo v okviru sodelovanja v EU. To bo zahtevalo nadaljnje delo v zvezi s predlogi Komisije, med drugim o oprostitvi plačila DDV, novih rešitvah financiranja in morebitni okrepitvi sistema bonusov Evropskega obrambnega sklada.

Prav tako bomo nadaljevali tekoče delo v zvezi z racionalizacijo in postopnim nadaljnjim zblizevanjem naših praks nadzora nad izvozom orožja za obrambne zmogljivosti, ki se skupaj razvijajo, predvsem v okviru EU, s čimer bomo zagotovili, da bodo imeli proizvedeni, ki jih financira Evropski obrambni sklad, ustrezen in konkurenčen dostop do mednarodnih trgov v skladu s skupnim stališčem Sveta iz leta 2008, ki opredeljuje skupna pravila glede nadzora izvoza vojaške tehnologije in opreme, ter brez poseganja v suverene odločitve držav članic.

Čim bolj bomo povečali **skladnost med pobudami EU, povezanimi z obrambo**, tj. usklajenim letnim pregledom na področju obrambe, stalnim strukturnim sodelovanjem in Evropskim obrambnim skladom. V zvezi s tem bo visoki predstavnik / podpredsednik / vodja Evropske obrambne agencije, ob polni izrabi obstoječih formatov, predsedoval letnim srečanjem obrambnih ministrov in ministric na temo obrambnih pobud EU za obravnavo razvoja zmogljivosti.

Inovacije, prelomne tehnologije in zmanjšanje strateških odvisnosti

Tehnologije v vzponu in prelomne tehnologije, kot so **umetna inteligenca**, kvantno računalništvo, napredna propulzija, bio- in nanotehnologija ter novi materiali in industrijske zmogljivosti, spreminjajo vojaške zadeve in obrambne trge. Skupaj že vlagamo v **inovacije na področju obrambe**, in sicer z združevanjem civilnih, vesoljskih in obrambnih raziskav ter razvojem novih standardov. Vendar pa bomo morali okrepiti prizadevanja na nacionalni ravni, pa tudi z ambicioznejšo uporabo instrumentov EU, da bi bili boljše pripravljene na bojišča prihodnosti in tehnologijo nove generacije. Zagotovili bomo ambiciozno izvajanje Akcijskega načrta za sinergije med civilno, obrambno in vesoljsko industrijo. V okviru Evropske obrambne agencije bomo ob pomoči Komisije ustanovili tudi **vozišče za inovacije na področju obrambe**, da bi okrepili in uskladili sodelovanje med državami članicami pri inovacijah na področju obrambe. V zvezi s tem bomo zagotovili sinergije z ukrepi v okviru Evropskega sveta za inovacije in Evropskega obrambnega sklada na področju prelomnih tehnologij. Komisija bo v sodelovanju z Evropsko obrambno agencijo razvila obrambno inovacijsko shemo EU, da bi pospešila inovacije na področju varnosti in obrambe za EU in njene države članice.

Inovativna, konkurenčna in odporna tehnološka in industrijska baza evropske obrambe, ki zagotavlja zanesljivost oskrbe in najnovejše tehnologije, je bolj kot kadar koli prej ključnega pomena za zaposlovanje, trgovino, naložbe, varnost in raziskave v EU. Evropski obrambni sektor lahko prispeva tudi k rasti in trajnostnemu gospodarskemu okrevanju po pandemiji. Poskrbeti moramo, da bo imel v celoti in takoj koristi od ciklov civilnih inovacij, in odstraniti obstoječe ovire. Obenem bomo vlagali v tehnologije z dvojno rabo. To je zelo pomembno, saj naši strateški konkurenti naglo vlagajo v kritične tehnologije ter ogrožajo naše **dobavne verige** in dostop do virov. Ob spreminjanju tehnološkega okolja se lahko zahvaljujoč našim novim okvirom sodelovanja izognemo razdrobljenosti in neučinkovitostim iz preteklosti ter že od vsega začetka uporabljamo evropski pristop. Spodbujali bomo raziskave, tehnološki razvoj in inovacije ter zmanjšali naše strateške odvisnosti pri kritičnih tehnologijah in vrednostnih verigah. Evropska komisija v svojem Kažipotu za tehnologije, kritične za varnost in obrambo, predlaga metodologijo za reševanje teh izzivov s tesnejšim sodelovanjem med EU in državami članicami. To bi prispevalo tudi h krepitvi odpornosti evropskega gospodarstva in dobavnih verig v skladu s strategijo EU *Global Gateway*.

Naložbe v inovacije in boljša uporaba civilne tehnologije v obrambnem sektorju so ključnega pomena za krepitev naše **tehnološke suverenosti**, zmanjšanje strateških odvisnosti in ohranjanje intelektualne lastnine v EU. Prek opazovalnice za kritične tehnologije bomo še naprej spremljali in odkrivali takšne strateške odvisnosti v varnostnem in obrambnem sektorju. K tem prizadevanjem bo prispeval tudi akcijski načrt EDA za tehnologije v vzponu in prelomne tehnologije. Spodbujali bomo tudi sinergije med civilnimi, obrambnimi ter vesoljskimi raziskavami in inovacijami ter vlagali v kritične in nastajajoče tehnologije ter inovacije za varnost in obrambo. Za našo tehnološko in industrijsko bazo evropske obrambe bosta večja odpornost naših dobavnih verig in boljši dostop industrijskih panog do zasebnega financiranja nujna. Tudi Evropska investicijska banka bi morala uporabiti vsa svoja orodja, da bi prispevala k tem prizadevanjem. Prav tako je pomembno zagotoviti, da so horizontalne politike EU, na primer pobude za trajnostno financiranje, še naprej skladne s prizadevanji Evropske unije, da se evropski obrambni industriji omogoči **zadosten dostop do javnega in zasebnega financiranja in naložb**. Za odkrivanje in ublažitev tveganj za varnost in javni red, tudi v zvezi z naložbami v obrambni sektor, je nujno treba v celoti uporabljati okvir Unije in nacionalne mehanizme za **pregled neposrednih tujih naložb**. Preučili bomo dodatne predloge za zmanjšanje tveganj za podjetja, ki proizvajajo kritične tehnologije in proizvode ter se soočajo z nabavo zunaj EU. Nacionalne mehanizme pregleda bi bilo treba čim prej vzpostaviti v vseh državah članicah. Poleg tega bi bilo treba dodatno okrepiti orodja za preprečevanje tujih ekstrateritorialnih ukrepov in poskusov gospodarske prisile, ki vplivajo na strateške interese EU in njeno industrijo. Na področju kibernetike varnosti bomo hitro operacionalizirali Evropski kompetenčni center za kibernetiko varnost, da bi razvili močan evropski **kibernetikoindustrijski in kibernetikotehnološki ekosistem**, podprli podjetja, specializirana za kibernetiko varnost, ter dodatno izboljšali vire in spretnosti na področju kibernetike varnosti in kibernetike obrambe na ravni EU.

Razvoj **tehnologij v vzponu in prelomnih tehnologij** je za ohranitev vojaške prednosti, tudi z namenskim proračunom v okviru Evropskega obrambnega sklada, ključnega pomena. Naši konkurenti vse pogosteje uporabljajo strateške tehnologije in podatke, ne da bi pri tem spoštovali obstoječe **mednarodne norme in regulativo**. Zato moramo z analitičnega vidika bolje razumeti, kakšni so trendi in odvisnosti, ki zadevajo tehnologije v vzponu in prelomne tehnologije, in na kakšne načine tovrstne tehnologije vse pogosteje uporabljajo strateški konkurenti. V ta namen bomo uporabili opazovalnico za kritične tehnologije v sklopu Komisije, da bi se usklajevali in v celoti razumeli kritične odvisnosti, npr. v zvezi s polprevodniki, tehnologijami računalništva v oblaku in najnovejšimi tehnologijami, kvantnim računalništvom in umetno inteligenco. V zvezi s tem se bomo opirali tudi na delo, ki ga je EDA opravila na področju ključnih strateških dejavnosti. Zmanjšali bomo tveganja glede zanesljivosti oskrbe ter s skupnim vlaganjem v tehnologije, ki so ključne za varnost in obrambo, in z njihovo zaščito kolektivno okrepili naša prizadevanja. Sodelovali bomo z vsemi partnerji, da bi promovirali ustrezne etične in pravne standarde. V zvezi s tem bo naše sodelovanje znotraj ZN bistveno, zlasti pri opredelitvi in uporabi skupnih norm v sklopu Konvencije o nekaterih vrstah konvencionalnega orožja.

Obenem moramo izkoristiti inovacije, da bi povečali **energijsko učinkovitost** obrambnega sektorja, tudi misij in operacij v okviru SVOP, ne da bi pri tem zmanjšali operativno učinkovitost. Razvili bomo skupne referenčne vrednosti in standarde za večjo uporabo obnovljivih virov energije in odpornost z obrambo povezane kritične infrastrukture. Poseben poudarek bo na inovacijah in standardih, ki lahko pomagajo zmanjšati okoljski odtis oboroženih sil in ustvarjajo možnosti za ponovno uporabo dragocenih sestavnih delov in redkih materialov.

Cilji

Znatno bomo povečali naše odhodke za obrambo, da bi izpolnili naše skupne ambicije glede zmanjšanja kritičnih vrzeli v vojaških in civilnih zmogljivostih. Obenem bomo utrdili tehnološko in industrijsko bazo evropske obrambe po vsej Uniji, kar zagotavlja tudi čezmejno udeležbo malih in srednjih podjetij. V skladu z zavezujočimi zavezami v okviru stalnega strukturnega sodelovanja se bodo obrambni izdatki v rednih presledkih realno povečevali, da bi ustrezali našim skupnim ciljem na obrambnem področju. V prihodnje bomo prek Evropskega obrambnega sklada dodatno povečali in potencirali skupne naložbe v obrambo na ravni EU, vključno z raziskavami in tehnologijo². Vlagali bomo v ključne tehnologije in tehnologije v vzponu ter inovacije, zmanjšali naše strateške odvisnosti, zaščitili dobavne verige in okrepili varstvo naše intelektualne lastnine. Poleg tega bomo na vzajemni osnovi sodelovali s podobno mislečimi partnerji po vsem svetu, da bi povečali vzajemne koristi.

Odhodki za obrambo

- Do sredine leta 2022 bomo ob polnem spoštovanju nacionalnih pristojnosti in v skladu z našimi zavezami, vključno s tistimi, sprejetimi v drugih organizacijah, izmenjali mnenja o naših nacionalnih **ciljih glede večje in boljše porabe za obrambo**, da bi zadostili našim varnostnim potrebam, dosegli čim boljše rezultate, povečali interoperabilnost in v celoti izkoristili ekonomije obsega, tudi z usklajenim in skupnim evropskim pristopom ter ob polni izrabi orodij EU.
- Komisijo pozivamo, naj v usklajevanju z Evropsko obrambno agencijo do sredine maja predloži **analizo vrzeli pri naložbah v obrambo** in predlaga vse nadaljnje pobude, potrebne za okrepitev industrijske in tehnološke baze evropske obrambe.
- Komisija bo **razvila dodatne spodbude** za spodbujanje kolaborativnih naložb držav članic v strateške obrambne zmogljivosti, zlasti tiste, ki jih je treba razviti in/ali skupaj naročiti v okvirih sodelovanja Evropske unije, ter v letnem poročilu o enotnem trgu poročala o razvoju, ovirah in priložnostih, povezanih z večnacionalnimi projekti na področju obrambnih zmogljivosti.

Razvoj zmogljivosti

- Do leta 2023 bomo **revidirali naš proces glede glavnih ciljev** in razvoj vojaških zmogljivosti približali operativnim potrebam, kar je ključen prispevek k načrtu za razvoj zmogljivosti. Do sredine leta 2022 bodo razviti podrobni elementi strateškega načrtovanja, ki so potrebni za prilagoditev scenarijev načrtovanja zmogljivosti.
- Od leta 2022 bo visoki predstavnik / podpredsednik Komisije / vodja Evropske obrambne agencije, ob polni izrabi obstoječih formatov, organiziral **letna srečanja obrambnih ministrov in ministric na temo obrambnih pobud EU za obravnavo razvoja zmogljivosti** in tem srečanjem tudi predsedoval.

² Brez poseganja v naslednji večletni finančni okvir EU.

- Do leta 2024 bo vzpostavljen **proces razvoja civilnih zmogljivosti**, pri katerem se bodo ocenile potrebe po zmogljivostih, oblikovale zahteve, izvedla analiza vrzeli in v rednih presledkih pregledal napredek, dosežen v skladu z novim paktom o civilnih vidikih SVOP.

Strateške zmogljivosti

- Zavezuje se, da bomo z uporabo obrambnih pobud EU do leta 2025 v znatni meri zmanjšali kritične vrzeli glede **strateških spodbujevalcev**, predvsem v povezavi z zmogljivostjo EU za hitro napotitev, na primer strateškim zračnim transportom, sredstvi za komunikacijo, temelječo na vesoljski tehnologiji, amfibijskimi zmogljivostmi, medicinsko opremo, zmogljivostmi za kibernetško obrambo ter obveščevalnimi, nadzornimi in izvidniškimi zmogljivostmi.
- V tem desetletju in tudi potem bomo svoja prizadevanja za razvoj zmogljivosti usmerili v zmogljivosti naslednje generacije na vseh področjih, tudi na ravni sistemov in podsistemov, skladno s prednostnimi področji, opredeljenimi v sklopu usklajenega letnega pregleda na področju obrambe, **zlasti**:
 - na **kopnem** bomo posodobili sistem za opremo vojaka kot jedro individualne zaščite sil in operativne učinkovitosti pri vseh vrstah operacij ter razvili sistem glavnih bojnih tankov kot zmogljivost naslednje generacije za Unijo pri zelo intenzivnih konvencionalnih operacijah in operacijah za krizno upravljanje;
 - v **pomorstvu** bomo z vzpostavitvijo vrhunskih pomorskih platform, tudi pomorskih platform brez posadke, ki bodo digitalno povezane v omrežje, nadomestili obalna in pomorska patroljna plovila, da bi izboljšali pomorsko situacijsko zavedanje in zaščito sil;
 - v **zračnem prostoru** bomo razvili bojne sisteme prihodnosti kot v celoti interoperabilno zmogljivost naslednje generacije, da bi si zagotovili prednost v zraku. To bo kot prispevek k določitvi evropskega standarda glede zmogljivosti za preprečevanje dostopa in zaseganje območij dopolnjevalo boj proti sistemom brezpilotnega zrakoplova;
 - na **vesoljskem področju** bomo razvili nove senzorje in platforme za opazovanje Zemlje iz vesolja, pa tudi tehnologije za spremljanje razmer v vesolju in komunikacijske storitve, temelječe na vesoljski tehnologiji;
 - na **kibernetškem področju** si bomo dodatno prizadevali, da bi razvili in povezali naše zmogljivosti ter na ta način zagotovili potrebno odpornost in sposobnost ukrepanja na vseh področjih, pri čemer bomo osredotočeni zlasti na okrepljeno vojaško mobilnost, ki je eden od bistvenih spodbujevalcev.
- Da bi ohranili možnost razvoja zmogljivosti v Evropi, bomo do leta 2023 sprejeli ukrepe za spodbujanje in olajšanje **dostopa do zasebnega financiranja** za obrambno industrijo, tudi s čim boljšo uporabo Evropske investicijske banke.

- Razvili bomo nadaljnje spodbude za pospeševanje kolaborativnih naložb držav članic v **skupne projekte in skupno javno naročanje** obrambnih zmogljivosti, ki se razvijajo v okviru sodelovanja v EU. To med drugim vključuje:
 - do začetka leta 2023 delo v zvezi s predlogom Komisije, ki bi omogočil **oprostitvev DDV** v podporo skupnemu javnemu naročanju in lastništvu obrambnih zmogljivosti, razvitih v okviru sodelovanja v EU;
 - do sredine leta 2023 delo v zvezi s prihodnjimi predlogi za **nove rešitve financiranja**, da bi državam članicam olajšali skupno javno naročanje strateških obrambnih zmogljivosti EU;
 - po vmesni oceni Evropskega obrambnega sklada delo v zvezi z morebitno spremembo uredbe o Evropskem obrambnem skladu, da bi **prilagodili in** okrepili **sistem bonusov Evropskega obrambnega sklada**, kadar se države članice zavežejo, da bodo skupaj nabavile in/ali imele v lasti obrambne zmogljivosti v razvoju.

Strateške tehnologije in odvisnosti na področju varnosti in obrambe

- Leta 2022 bomo v okviru Evropske obrambne agencije vzpostavili **vozlišče za inovacije na področju obrambe**, pri čemer bomo sodelovali s Komisijo, da bi izkoristili sinergije z njenimi tozadevnimi delovnimi sklopi, tudi obrambno inovacijsko shemo EU. Parametri tega vozlišča bodo opredeljeni v okviru Evropske obrambne agencije.
- Od leta 2022 bomo prek **opazovalnice za kritične tehnologije** nadalje opredelili strateške odvisnosti v obrambnem sektorju ter z uporabo instrumentov in politik EU in držav članic, ob preučevanju morebitnih vrzeli pri teh instrumentih in politikah, če so na voljo, ukrepali za zmanjšanje takšnih odvisnosti. Skupaj s Komisijo in Evropsko obrambno agencijo bomo sodelovali že od samega začetka pri razvoju strateškega usklajenega pristopa na ravni EU za kritične tehnologije, pomembne za varnost in obrambo. V zvezi s tem se bomo opirali tudi na delo, ki ga je EDA opravila na področju ključnih strateških dejavnosti. Še naprej bomo uporabljali **okvir EU za pregled neposrednih tujih naložb**, če bi katera od naložb v obrambni sektor EU ogrožala varnost ali javni red. Preučili bomo dodatne predloge za zmanjšanje takih tveganj za obrambni sektor EU.
- Od leta 2022 naprej bomo na podlagi krovnega strateškega raziskovalnega programa EDA in kažipota za tehnologije, kritične za varnost in obrambo, ki ga predlaga Evropska komisija, še naprej spodbujali raziskave, tehnološki razvoj in inovacije v EU ter zmanjšali naše **strateške odvisnosti** pri tehnologijah in vrednostnih verigah, kritičnih za varnost in obrambo.
- Leta 2023 bomo skupaj s Komisijo ocenili tveganje za naše **dobavne verige kritične infrastrukture**, zlasti na digitalnem področju, da bi bolje zaščitili varnostne in obrambne interese EU.

5. SODELOVANJE S PARTNERJI

Partnerstva so bistven instrument za podpiranje ambicij EU, da postane globalni strateški akter. Tudi partnerjem bo koristilo, če bo EU močnejša in bo imela več zmogljivosti na področju varnosti in obrambe. Partnerji nam namreč lahko pomagajo pri **ohranjanju na pravih temelječega mednarodnega reda in učinkovitega multilateralizma**, v središču katerega so ZN, pri določanju mednarodnih norm in standardov ter prispevanju k miru in varnosti po svetu. Prilagojena partnerstva bomo gojili, če bodo **vzajemno koristna** ter bodo služila interesom EU in podpirala naše vrednote, zlasti kadar bosta obe strani zavezani celostnemu pristopu glede konfliktov in kriz, krepitve zmogljivosti in odpornosti. V tem oziru je ključnega pomena tudi tesno usklajevanje z vprašanji SZVP, zlasti pri vprašanjih, ki zadevajo skupne interese. Imamo veliko izkušenj na področju dela s **partnerji**, katerih sodelovanje v civilnih in vojaških misijah in operacijah v okviru SVOP dejavno spodbujamo.

Zelo je pomembno, da izkoristimo potencial naših strateških partnerstev in preučimo korenite spremembe na področju varnosti, ki se dogajajo v tem trenutku. Še naprej bomo vlagali v **odpornost partnerjev** v sosednjih državah in tudi širše, zlasti prek širših instrumentov Unije za mir, varnost, sosedstvo, razvoj in sodelovanje.

Večstranski in regionalni partnerji

Strateško partnerstvo med EU in Natom je bistvenega pomena za našo evroatlantsko varnost, kot se je ponovno izkazalo v okviru ruskega vojaškega napada na Ukrajino leta 2022. EU je še vedno v celoti odločena, da bo dodatno poglobljala to ključno partnerstvo, med drugim zaradi utrjevanja čezatlantskih vezi. Na podlagi izjemnega napredka pri krepitvi sodelovanja z **Natom**, doseženega od leta 2016 do danes, je treba sprejeti dodatne ambiciozne in konkretne ukrepe za oblikovanje skupnih odgovorov na obstoječe in tudi nove grožnje in skupne izzive. Skupni izjavi, podpisani leta 2016 in 2018, sta ključna stebra tega sodelovanja. V duhu teh skupnih izjav bomo, izhajajoč iz načel vključenosti, vzajemnosti, odprtosti in transparentnosti ter upoštevanje avtonomije odločanja obeh organizacij, nadaljevali naše **tesno in vzajemno koristno sodelovanje**. Dodatno bomo okrepili trenutno sodelovanje pri političnem dialogu, izmenjavi informacij, operacijah za krizno upravljanje, razvoju vojaških zmogljivosti in vojaški mobilnosti. Poglobili bomo skupno delo na področju izboljšanja pomorske varnosti in boja proti hibridnim grožnjam, vključno s tujim manipuliranjem z informacijami in varovanjem kibernetkega prostora, ter v zvezi z agendo za ženske, mir in varnost. Poleg tega bomo razširili sodelovanje na področju tehnologij v vzponu in prelomnih tehnologij, podnebnih sprememb in obrambe ter odpornosti in vesolja.

Za izboljšanje **političnega dialoga** bomo organizirali pogostejša in bolj vključujoča skupna srečanja na visoki ravni med EU in Natom, ki bodo osredotočena na strateško pomembna vprašanja. Spodbujali bomo ciljno usmerjene izmenjave prek rednih skupnih srečanj Političnega in varnostnega odbora EU ter Severnoatlantskega sveta. Stiki z osebjem Nata so eden bistvenih elementov našega partnerstva, vendar lahko to področje dodatno izboljšamo z okrepitevijo strateškega komuniciranja, usklajevanjem in/ali sprejemanjem skupnih izjav ter s skupnimi obiski s strani visokih predstavnikov EU in Nata. Dialog in sodelovanje bi morali okrepiti tako, da bi z Natom imeli več izmenjav o oceni varnostnega okolja – od **skupnega situacijskega zavedanja** pa do prognostičnih vaj. V zvezi s tem je ključnega pomena naša sposobnost izmenjave netajnih in tajnih podatkov.

Vzporedne in usklajene vaje, ki jih organizirata EU in Nato, omogočajo izmenjavo informacij in izboljšujejo našo pripravljenost za reševanje vprašanj, ki zadevajo skupno varnost, vključno s kompleksnimi hibridnimi napadi. Vendar se bo moral naš pristop k vajam izboljšati, da bomo lahko učinkoviteje obravnavali spreminjajoče se geopolitične in tehnološke trende, ki smo jim trenutno priča. Ključnega pomena bodo namenske, na scenarijih temelječe razprave in nadaljnje vključevanje **vojaške mobilnosti** v prihodnje vaje. S prehodom na **skupne in vključujoče vaje** bi resnično spodbudili okrepljeno sodelovanje med EU in Natom ter prispevali k povečanju zaupanja, izboljšanju interoperabilnosti in poglobitvi našega partnerstva. Za to pa je potrebna ustrezna izmenjava informacij.

Da bi ohranili na pravih temeljih multilateralizem in načela iz Ustanovne listine ZN, moramo okrepiti strateško partnerstvo z **Združenimi narodi (ZN)**. Zagotovili bomo skladnost z ukrepi ZN na področju miru in varnosti ter podprli izvajanje priporočil iz poročila generalnega sekretarja ZN „Naša skupna agenda“, vključno z „Novo agendo za mir“. Znatno bomo okrepili politični dialog z ZN s političnim sodelovanjem na visoki ravni in skupnimi izjavami na visoki ravni.

Z ZN sodelujemo, v sklopu naših civilnih in vojaških misij in operacij, na številnih prizoriščih, vendar bi lahko naredili še več, da bi tej organizaciji pomagali pri nalogah in misijah v smislu njihove krepitve, premostitve, nadomestitve ali dopolnjevanja. V zvezi s tem bomo okrepili strateško partnerstvo z ZN na področju mirovniških operacij in kriznega upravljanja; v ta namen bomo med drugim izvajali nov skupni sklop prednostnih nalog za mirovne operacije in krizno upravljanje za obdobje 2022–2024. To vključuje zlasti boljše **operativno usklajevanje** na terenu ter sodelovanje pri načrtovanju ravnanja v nepredvidljivih razmerah in vzajemno podporo. Zato bomo v celoti izkoristili okvirni sporazum med EU in ZN o medsebojni podpori za naše misije in operacije na terenu. Prav tako bomo še naprej promovirali agendo o ženskah, miru in varnosti ter okrepili naše sodelovanje v zvezi z otroki v oboroženih spopadih.

Če naj bi se EU in ZN uspešno soočila z izzivi prihodnosti, je potreben bolj dinamičen pristop glede **zgodnjega opozarjanja, preprečevanja konfliktov in mediacije**. Strukturirana izmenjava informacij, skupno obzorno preiskovanje, strateško predvidevanje in analize konfliktov, pri katerih se upošteva vidik spola, nam lahko pomagajo, da čim boljše izkoristimo naše strokovno znanje in izkušnje. To pa je pomembno, če se hočemo odzvati na nove in nastajajoče izzive, kot so podnebne spremembe, pandemije, terorizem, organizirani kriminal, tehnologije v vzponu in prelomne tehnologije ter hibridne grožnje, vključno s kibernetičnimi napadi in dezinformacijami.

Okrepili bomo sodelovanje z **Organizacijo za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE)**, zlasti na področju preprečevanja konfliktov in kriznega upravljanja. Ob razvijanju tesnejših operativnih povezav z OVSE na Zahodnem Balkanu ter v vzhodnem sosedstvu in Osrednji Aziji bomo preučili, kako bi lahko EU tesneje sodelovala pri terenskih misijah OVSE in utrdila odnose z njenim Centrom za preprečevanje konfliktov. Poudarek bo tudi na **ukrepih za krepitev zaupanja in izmenjavi informacij** za zgodnje opozarjanje, preprečevanje konfliktov, krizno upravljanje, varnostno upravljanje in reformo ter pokonfliktno stabilizacijo. Skupne dejavnosti EU in OVSE, kot so usposabljanje ter izmenjava najboljših praks in pridobljenih izkušenj, lahko izboljšajo naše sodelovanje.

Dodatno bomo okrepili strateško sodelovanje z **Afriško unijo** (AU), sloneč na političnem dialogu in operativni angažiranosti Somalije na območju Sahela. To je mogoče doseči s skupnimi obiski na terenu in tesnejšim usklajevanjem na ravni načrtovanja in izvajanja. Prizadevali si bomo za **bolj zanesljivo in bolj uravnoteženo** varnostno partnerstvo z afriškimi partnerji. V ta namen bo EU vzpostavila tesnejše operativne vezi z regionalnimi in podregionalnimi organizacijami, kot so Gospodarska skupnost zahodnoafriških držav (ECOWAS) in Sahel G5 ter Južnoafriška razvojna skupnost (SADC) in Medvladna agencija za razvoj (IGAD). EU bo kot zanesljiv zagotovljalec varnosti okrepila svoja prizadevanja v podporo pobudam pod afriškim vodstvom, ki prispevajo k miru in varnosti na afriški celini, tudi mirovnim operacijam pod afriškim vodstvom. V zvezi s tem bomo spodbujali izvajanje okvira AU za spoštovanje človekovih pravic. Vzpostavili bomo stike z vojaškim osebjem in policijo pri afriških sogovornikih, da bi izboljšali situacijsko zavedanje. Poleg tega bomo okrepili tristransko sodelovanje med EU, ZN in AU ter izboljšali usklajevanje med tremi afriškimi članicami (A3) in državami članicami EU v Varnostnem svetu ZN.

Indijsko-pacifiška regija postaja vse bolj pomembna, zato bomo sodelovali z **Združenjem držav jugovzhodne Azije** (ASEAN), da bi okrepili skupno zavedanje in izmenjavo informacij o nasilnem ekstremizmu, kemičnih, bioloških, radioloških in jedrskih grožnjah, kibernetiki varnosti, pomorski varnosti, mednarodnem kriminalu, humanitarni pomoči in pomoči ob nesrečah ter kriznem upravljanju. Izkoristili bomo vsako priložnost, da bi z ASEAN sodelovali pri dejavnostih skupnega zavedanja in prispevali k njegovim prizadevanjem za vzpostavitev vseazijskih varnostnih ureditev, pri čemer je cilj polnopravno članstvo na srečanjih obrambnih ministrov in ministric ASEAN v razširjenem formatu. Zlasti v okviru regionalnega foruma ASEAN bomo dodatno okrepili naš prispevek v smislu varnosti v **indijsko-pacifiški** regiji in našo tamkajšnjo prisotnost.

Nadalje se bo razvijalo tudi sodelovanje z drugimi regionalnimi organizacijami, med drugim Ligo arabskih držav (LAS) in Svetom za sodelovanje v Zalivu (GCC).

Prilagojena dvostranska partnerstva

Bolj usklajeno, dosledno in celoviteje bomo sodelovali z našimi **dvostranskimi partnerji** po vsem svetu, tudi tako, da bomo v celoti izkoristili in ojačili našo mrežo vojaških svetovalcev in svetovalk ter strokovnjakov in strokovnjakinj za boj proti terorizmu v delegacijah EU. Dodatno bomo razvijali **prilagojena partnerstva** na podlagi skupnih vrednot in interesov, pri čemer bomo upoštevali intenzivnost in specifične značilnosti naših obstoječih odnosov. V ta namen bomo vprašanja, povezana z varnostjo in obrambo, bolj sistematično vključevali v politične dialoge s partnerji. Poleg tega bomo vsaki dve leti organizirali **forum EU za partnerstvo na področju varnosti in obrambe**, v okviru katerega se bodo srečevali naši partnerji. Forum bo priložnost za razpravo na visoki politični ravni, ki bo posvečena aktualnim in tematskim vprašanjem, povezanim z varnostjo in obrambo. Evropska unija bo tako lahko povabila svoje partnerje in predstavila, kako jo podpirajo v smislu njenega prispevka k mednarodnemu miru in varnosti ter izzivov, s katerimi se soočamo. Cilj je utrditev partnerstev z ustvarjanjem občutka za skupno poslanstvo. S tem bomo prispevali k večji učinkovitosti usklajenih mednarodnih prizadevanj, hkrati pa okrepili verodostojnost in legitimnost ukrepanja EU.

Naše partnerstvo z **Združenimi državami Amerike** je strateškega pomena, zato moramo naše sodelovanje na področju varnosti in obrambe poglobiti na vzajemno koristen način. Z ZDA že sodelujemo na številnih področjih varnostne in obrambne politike in tudi na terenu. Vendar moramo izkoristiti zagon, ki je nastal z izjavo, sprejeto na vrhu EU-ZDA junija 2021. **Namenski strateški dialog** med EU in ZDA **na temo varnosti in obrambe** je pomemben mejnik pri utrjevanju čezatlantskega partnerstva. Spodbujal bo tesnejše in vzajemno koristno sodelovanje na področjih, kot so varnostne in obrambne pobude na obeh straneh, razoroževanje in neširjenje orožja, vpliv tehnologij v vzponu in prelomnih tehnologij, podnebne spremembe in obramba, kibernetična obramba, vojaška mobilnost, boj proti hibridnim grožnjam, tudi tuje manipuliranje z informacijami in vmešavanje, krizno upravljanje in odnosi s strateškimi konkurenti.

Poglobili bomo naše konstruktivne odnose z **Norveško** kot najtesnejšo partnersko državo, pridruženo na podlagi Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP), pa tudi s **Kanado**, s katero že dolga leta sodelujemo na področju varnosti in obrambe, kar dokazuje našo skupno zavezanost miru in varnosti. Cenimo namenske dialoge na temo varnosti in obrambe s tema in tudi drugimi podobno mislečimi partnerji. Še naprej smo pripravljeni vsesplošno in ambiciozno sodelovati z **Združenim kraljestvom** na področju varnosti in obrambe.

S **Turčijo**, ki že prispeva k misijam in operacijam v okviru SVOP, bomo še naprej sodelovali na področjih skupnega interesa. Še naprej smo odločeni vzpostaviti vzajemno koristno partnerstvo, vendar je takšna zavezanost potrebna tudi na turški strani, če naj bi napredovali na poti sodelovanja in trajne deeskalacije ter obravnavali pomisleke EU skladno z izjavo članov in članic Evropskega sveta z dne 25. marca 2021.

Še naprej smo zavezani krepitvi odpornosti družb in demokratičnih procesov, političnih institucij in kritične infrastrukture na **Zahodnem Balkanu** ter izboljšanju kibernetične varnosti, boju proti dezinformacijam in podpiranju protiterorističnih prizadevanj na tem območju. Da bi prispevali h krepitvi civilnih in vojaških zmogljivosti ter k povečanju odpornosti na tem območju, moramo tesneje sodelovati z ZN, Natom in OVSE. Našim partnerjem na Zahodnem Balkanu se zahvaljujemo za redne prispevke k našim misijam in operacijam v okviru SVOP.

Spričo groženj suverenosti, stabilnosti, ozemeljski nedotakljivosti in upravljanju pri naših **vzhodnih partnerjih** bomo okrepili naše sodelovanje na področju varnosti in obrambe, da bi okrepili njihovo odpornost. Skupaj z našimi mednarodnimi partnerji bomo še naprej podpirali Ukrajino in njene prebivalce, tudi z dodatno politično, finančno, humanitarno in logistično podporo. Izzivi, s katerimi se soočata Gruzija in Republika Moldavija, med drugim sovražno vmešavanje Rusije ter obsežna uporaba vojaških instrumentov in hibridnih taktik, ogrožajo njuno stabilnost in njune demokratične procese, neposredno pa vplivajo tudi na našo varnost. Zato bomo še naprej tesno sodelovali s temi državami ter ponovno poudarili našo neomajno podporo in zavezanost njihovi suverenosti in ozemeljski nedotakljivosti. Z Ukrajino, Gruzijo in Republiko Moldavijo kot tesnimi partnerji EU bodo okrepljeni specifični dialogi in sodelovanje zlasti na področjih, kot so boj proti hibridnim grožnjam, dezinformacije in kibernetična varnost. Hvaležni smo, da prispevajo k našim misijam in operacijam v okviru SVOP. Naše vzhodne partnerje bomo z uporabo različnih orodij, tudi ukrepov pomoči, podprli tudi pri krepitvi odpornosti.

V **južnem sosedstvu** je vse več globalnih in regionalnih izzivov, ki povečujejo in izpostavljajo našo medsebojno odvisnost in potrebo po vzpostavitvi tesnejših partnerstev na področju varnosti in obrambe. Zlasti poudarjamo, da so terorizem, nasilni ekstremizem, radikalizacija, kibernetске in hibridne grožnje ter organizirani kriminal in vedno večji izzivi v zvezi z nedovoljenimi migracijami velike grožnje, ki prizadevajo obe strani Sredozemlja in so pogosto medsebojno povezane. V zvezi s tem bomo partnerskim državam iz južnega sosedstva, ki so pripravljene poglobiti sodelovanje v zvezi s številnimi vprašanji, tudi operativno sodelovanje, ponudili celovitejše varnostne svežnje. Obenem poudarjamo, da je treba povečati vlaganje EU v mir in stabilnost na Bližnjem vzhodu in v Zalivu.

Krepitev varnosti naših **afriških partnerjev** ostaja ena od naših prednostnih nalog. V svoji angažiranosti bomo uporabljali vsakovrstna orodja EU na področju varnosti in obrambe, zlasti vojaške in civilne misije in operacije, programe za mir in stabilizacijo, ukrepe pomoči in finančno podporo. To je še bolj pomembno, saj smo priča vse večji prisotnosti naših strateških tekmecev od Sahela do Afriškega roga. Glede tovrstnih vprašanj bomo z afriškimi partnerji skušali vzpostaviti dialog in sodelovanje na področju varnosti in obrambe. Zagotovili bomo boljšo povezavo med vojaško pomočjo na eni strani ter strukturno reformo, vključno z upravljanjem človeških virov, krepitvijo civilnih zmogljivosti in reformo varnostnega sektorja na drugi strani. Našim partnerjem bomo pomagali povečati odpornost na konvencionalne in hibridne grožnje, pa tudi na dezinformacije in kibernetске napade ter podnebne spremembe. Prizadevali si bomo za angažiranost sposobnih afriških partnerjev pri naših misijah in operacijah v okviru SVOP ter okrepili našo podporo za njihova prizadevanja v boju proti nestabilnosti in terorizmu.

Z našo strategijo EU za indijsko-pacifiško regijo si bomo prizadevali spodbujati odprto in na pravih temelječo regionalno varnostno arhitekturo, vključno z varnimi pomorskimi plovniimi potmi, krepitvijo zmogljivosti in okrepljeno pomorsko prisotnostjo v **indijsko-pacifiški regiji**. Z indijsko-pacifiškimi državami, kot so Japonska, Republika Koreja, Indija, Indonezija, Pakistan in Vietnam, že potekajo konstruktivna posvetovanja o varnosti in obrambi, in s temi državami sodelujemo tudi na varnostnem področju. Odločeni smo prek operativnega sodelovanja na terenu delati s podobno mislečimi partnerji, zlasti kadar se s tovrstnim prizadevanjem podpirajo regionalne strukture ter pobude za mir in varnost. EU je izvedla vrsto **skupnih pomorskih vaj in postankov v pristaniščih**, nazadnje z Japonsko, Republiko Korejo, Džibutijem in Indijo. Takšne taktične vaje bodo postale povsem običajna stvar in nam bodo pomagale zagotoviti, da bo indijsko-pacifiška regija varna in odprta. Nadaljevali bomo dialog in posvetovanja s Kitajsko, če bo to v našem interesu, zlasti na področjih, kot so spoštovanje mednarodnega pomorskega prava, mirno reševanje sporov ter na pravih temelječ mednarodni red in človekove pravice.

Poglobiti moramo partnerstvo z **Latinsko Ameriko**, izhajajoč iz specifičnega dialoga s Kolumbijo in Čilom na temo varnosti in obrambe. Ob priznavanju, da so partnerji v Latinski Ameriki dejansko prispevali k misijam in operacijam v okviru SVOP, lahko skupaj storimo še več, da bi jim pomagali boriti se proti hibridnim grožnjam, kibernetским napadom in organiziranemu kriminalu ter sodelovati v dialogu na temo podnebnih sprememb in varnosti, tudi pomorske, in pri tozadavnem ukrepanju. Naš cilj je tudi dodatno spodbujati sodelovanje latinskoameriških držav v naših varnostnih in obrambnih prizadevanjih na ravni EU.

Uporabljali bomo **bolj prilagojen in celovit pristop h krepitvi zmogljivosti** partnerjev. To bi lahko zlasti v razmerah kriznega upravljanja vključevalo usposabljanje, svetovanje, mentorstvo ter opremo za oborožene sile in varnostne sile partnerjev. Instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje je sicer še vedno glavno finančno orodje za podpiranje varnosti in stabilnosti v tujini in bi ga bilo treba čim več uporabljati, vendar bo **evropski mirovni instrument** v dodatno podporo našim prizadevanjem, da bi pomagali pri krepitvi obrambnih zmogljivosti, in bo dopolnjeval naša prizadevanja za krizno upravljanje v okviru SVOP. Prav tako moramo zagotoviti boljšo povezavo med vojaško pomočjo na eni strani ter krepitvijo civilnih zmogljivosti, reformo varnostnega sektorja, upravljanjem, spoštovanjem pravne države, mednarodnega prava in človekovih pravic, demokratičnim nadzorom ter zmožnostjo za odzivanje na hibridne grožnje, dezinformacije in kibernetске napade na drugi strani. Usklajevanje s programi in instrumenti Komisije bo za uspeh naših ukrepov ključnega pomena.

Vsem partnerjem se zahvaljujemo za **prispevke k našim misijam in operacijam v okviru SVOP** ter jih pozivamo, naj v okviru vzajemnega prizadevanja za spodbujanje mednarodnega miru in varnosti namenijo več osebja in zmogljivosti našim misijam in operacijam. V ta namen bomo našim partnerjem pomagali, da okrepijo svoje zmogljivosti za prispevanje k misijam in operacijam v okviru SVOP. Leta 2021 smo z zagotavljanjem višje ravni izmenjave informacij v vseh fazah načrtovanja že izboljšali modalitete v zvezi s sodelovanjem tretjih držav pri misijah in operacijah v sklopu SVOP.

Cilji

Prizadevamo si za poglobitev sodelovanja s partnerji in nadaljnje prilagajanje naših partnerskih svežnjev. Ohranili in poglobili bomo dialoge na temo varnosti in obrambe, skupno situacijsko zavedanje ter skupna usposabljanja in vaje. Sodelovali bomo s partnerji v boju proti hibridnim grožnjam, dezinformacijam in kibernetским napadom. V sklopu našega pristopa bomo obravnavali tudi potrebo partnerjev po krepitvi zmogljivosti in podpori.

Večstransko

- Od leta 2022 dalje bomo na podlagi skupnih izjav še krepili, poglobljali in širili naše strateško partnerstvo, politični dialog in sodelovanje z **Natom** na vseh dogovorjenih področjih interakcije, vključno z novimi ključnimi delovnimi področji, kot so odpornost, tehnologije v vzponu in prelomne tehnologije, podnebje in obramba ter vesolje.
- Leta 2022 bomo začeli izvajati nov skupni sklop prednostnih nalog za **sodelovanje med EU in ZN (2022–2024)**, zlasti pa bomo začeli izvajati skupno obzorno preiskovanje, strateško predvidevanje in skupne analize konfliktov, ki upoštevajo vidik spola, ter dodatno krepiti naše politično in operativno usklajevanje in sodelovanje, pa tudi izmenjavo informacij, med drugim z zagotavljanjem satelitskih posnetkov prek Satelitskega centra EU.
- Leta 2022 bomo v Bruslju organizirali prvi **forum EU za partnerstvo na področju varnosti in obrambe**; v okviru teh forumov se bodo na povabilo visokega predstavnika vsake dve leti srečevali dvostranski, večstranski in regionalni partnerji.

Regionalno

- Od leta 2022 dalje bomo z **OVSE, Afriško unijo in ASEAN** poglobljali politični dialog in krepili sodelovanje na področjih, kot so preprečevanje konfliktov, skupno situacijsko zavedanje in odpornost. Poleg tega bomo:

- z **OVSE** skušali oblikovati skupen namenski časovni načrt za preprečevanje konfliktov in krizno upravljanje s konkretnimi regionalnimi in tematskimi ukrepi;
- obnovili in okrepili sodelovanje z Afriško unijo v skladu z vrhom EU-AU februarja 2022. Podpirali bomo zlasti ustrezno usposabljanje, krepitev zmogljivosti in opremo, krepitev in širitev avtonomnih mirovnih operacij pod afriškim vodstvom, tudi v okviru misij EU in z ukrepi pomoči, ter krepitev zmogljivosti kazenskega pregona. Z **Afriško unijo** bomo skušali izvesti skupne obiske na terenu in si prizadevali za tesnejše usklajevanje na ravni operativnega načrtovanja in izvajanja; okrepili bomo tudi tristransko sodelovanje med EU, AU in ZN.

Dvostransko

- Prizadevali si bomo za tesnejše in vzajemno koristno sodelovanje z **Združenimi državami**. V letu 2022 bomo na podlagi izjave, sprejete na vrhu junija 2021, nadaljevali namenski dialog na temo varnosti in obrambe.
- Na podlagi že vzpostavljenih dialogov bomo poglobljali sodelovanje z **Norveško** in **Kanado**. Z **Združenim kraljestvom** smo tudi v prihodnje pripravljeni sodelovati na področju varnosti in obrambe.
- Okrepili bomo dialoge na temo varnosti in obrambe z našimi partnerji na **Zahodnem Balkanu**, v **vzhodnem in južnem sosedstvu**, **indijsko-pacifiški regiji** in **Latinski Ameriki**. Zlasti pa bomo:
 - okrepili naše sodelovanje na področju varnosti in obrambe z **vzhodnimi partnerji**, da bi okrepili njihovo odpornost, tudi proti hibridnim napadom in kibernetiskim grožnjam, ter okrepili prilagojeno podporo in krepitev zmogljivosti na področju varnosti in obrambe;
 - podpirali prizadevanja za povečanje odpornosti naših partnerjev na **Zahodnem Balkanu**;
 - partnerjem v **južnem sosedstvu** ponudili celovitejše varnostne svežnje;
 - skušali **afriške partnerje** še bolj vključiti v naša varnostna in obrambna prizadevanja na celini ter podpirati pobude pod afriškim vodstvom, ki prispevajo k miru in varnosti, zlasti mirovne operacije pod afriškim vodstvom, skladno z vrhom EU-AU leta 2022;
 - do leta 2023, ob več postankih v pristaniščih in pogostejšem patroljiranju s strani EU, s partnerji izvedli taktične pomorske vaje v **indijsko-pacifiški regiji**.
- Dopolnjujoč naša prizadevanja za krizno upravljanje, bomo v celoti izkoristili Instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje in druge ustrezne programe EU ter povečali uporabo evropskega mirovnega instrumenta, da bi intenzivno okrepili zmogljivosti in našim partnerjem v Afriki, vzhodnem in južnem sosedstvu ter na Zahodnem Balkanu **zagotovili opremo in jih usposabljali**, obenem pa povečali njihovo odpornost proti hibridnim grožnjam.
- Da bi okrepili naša mednarodna diplomatska prizadevanja na področju varnosti in obrambe, bomo povečali mrežo **vojaških svetovalcev in svetovalk** ter **strokovnjakov in strokovnjakinj za boj proti terorizmu** v delegacijah EU.

6. ZAKLJUČEK

Naš svet se hitro in drastično spreminja. V Evropi je izbruhnila velika vojna. Evropska unija je sprejela neposredne ukrepe brez primere. Skupaj z našimi partnerji branimo evropsko in svetovno varnostno ureditev ter krepimo našo geopolitično držo.

V tem strateškem kompasu je podrobno opisano, kako bodo Evropska unija in njene države članice **okrepile našo varnost in obrambo**. V naslednjem desetletju bomo naredili kvantni preskok, da bi postali bolj odločen in bolj odločilen zagotovljalec varnosti ter bili bolj pripravljeni na sedanje in prihodnje grožnje in izzive. Naša sposobnost za skupno napotitev, izvajanje in načrtovanje je za naše ambicije ključnega pomena. Poleg tega moramo biti bolj odporni proti hibridnim grožnjam, kibernetiskim napadom, tveganjem, povezanim s podnebnimi spremembami, naravnim nesrečam in pandemijam. Zagotoviti si moramo dostop do strateških področij. Vlagati moramo več in bolje. Z več ciljno usmerjenimi in usklajenimi naložbami v inovativne obrambne zmogljivosti in mehanizme se bo povečala naša sposobnost ukrepanja in zmanjšale neželene strateške odvisnosti. In naša okrepljena partnerstva bodo izboljšala našo varnost. Pri tem moramo zagotoviti sinergije s prizadevanji v sklopu varnostne unije ter z drugimi zadevnimi politikami in pobudami Komisije.

Ukrepi, podrobno opisani v tem strateškem kompasu, so sicer ambiciozni, a s trajno politično zavezanostjo vendarle uresničljivi. S tem kompasom je podana **strateška perspektiva**, obenem so v njem podrobno opisana orodja in pobude, potrebni za zagotovitev hitrejšega, odločnejšega in zanesljivejšega ukrepanja EU. Kljub znatnemu napredku, doseženemu v zadnjih letih, je EU, gledano kolektivno, premalo opremljena, da bi se borila proti številnim grožnjam in izzivom, s katerimi se sooča. Glede na trenutne varnostne izzive moramo to hitro spremeniti ter zmanjšati razkorak med našimi željami in našimi ukrepi.

Visoki predstavnik bo v posvetovanju s Komisijo in Evropsko obrambno agencijo pripravil letno poročilo o doseženem napredku, na podlagi katerega bo lahko Evropski svet na zasedanju zagotovil politične smernice za naša prizadevanja. Visoki predstavnik bo na podlagi revidirane analize ogroženosti leta 2025 in uresničevanja predvidenih ključnih ciljev predstavil predloge za morebitno **revizijo tega strateškega kompasa**. Skupaj bomo uresničevali naše skupne varnostne in obrambne cilje in tako zgradili Evropsko unijo, ki varuje svoje državljane in državljanke, vrednote in interese ter prispeva k mednarodnemu miru in varnosti.